

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Proiectul: POS-DRU-4141

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013

Axa prioritara 1. „Educație și formare profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”

Domeniul major de intervenție 1.5

Titlul proiectului: „Doctoratul în Școli de Excelență – Evaluarea calității cercetării în universități și creșterea vizibilității prin publicare științifică”

Contract nr. POSDRU/5/1.5/S/2

Materialul livrabil nr. R 3.5

Raport metodologic privind programul „Universități de Excelență în România”

Coordonator:

Prof. Univ. Dr. **Paul Șerban Agachi**

Grup de lucru:

Prof. Univ. Dr. **Ioan Dumitrache**, Prof. Univ. Dr. **Gheorghe Popa**, Prof. Univ. Dr. **Dragoș Ciuparu**, Prof. Univ. Dr. **Constanța Bodea**, Prof. Univ. Dr. **Daniel David**, Prof. Univ. Dr. **Victor Dragotă**.

Drd. **Stela Andrei**, Cerc. Șt. **Domnica Coteș**, Asist. Univ. Dr. **Romana Emilia Cucuruzan**, **Cristina Holeab**, Asist. Univ. Drd. **Camelia Moraru**, Lect. Univ. Dr. **Veronica Rebreanu**, Dr. **Remus Țițirigă**

1

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Cuprins

Introducere	3
1. Obiectivele programului	5
2. Linii de finanțare ale programului.....	7
3. Criterii și indicatori de selecție	11
3.1 Identificarea domeniilor de excelență în universități.....	11
3.2 Programul Universități de excelență	19
4. Metodologie de evaluare și selecție a aplicațiilor.....	20
4.1 Pre-condiții de participare	21
4.2 Procesul de selecție.....	21
4.3 Repere Decizionale.....	23
5. Mecanisme de finanțare a programului.....	25
5.1 Introducere	25
5.2 Concluziile analizei comparative a practicilor internaționale – aspecte de finanțare.....	25
5.3 Concluzii și propuneri	30
6. Monitorizarea și evaluarea programului	35
6.1 Introducere	35
6.2 Sistemul de evaluare a intervențiilor U.E.....	37
6.3 Evaluarea în cadrul programului EXZELLENZINITIATIVE.....	38
6.4. Concluzii și propuneri	38
7. Managementul programului.....	45
8. Recomandări legislative.....	48
8.1 Strategii, programe și legislație aplicabile în învățământul superior	48
8.2 Aspecte privind clasificarea, excelența și finanțarea universităților, prevăzute în proiectul de Lege a educației	56
8.3 Reglementarea juridică a autonomiei universitare în România	66
8.4 Concluzii și propuneri legislative	79

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Introducere

Orice națiune are nevoie de modele de succes pentru catalizarea capacităților ei, fie din domeniul economic (ex. firme de relevanță globală), fie din domeniul sportiv (ex. campioane olimpice sau mondiale), fie al cercetărilor de vârf (ex. premii Nobel). Importanța învățământului superior, al relevanței universităților unei țări este dată, mai recent, de poziția universităților în topurile mondiale din domeniu.

De ce este nevoie de universități relevante? Sunt mai multe motive:

- universitățile, prin natura misiunii lor, contribuie la dezvoltarea socială și economică a unei națiuni;
- universitățile de relevanță mondială ale unei națiuni sunt catalizatori de dezvoltare economică națională și regională, sau, altfel spus, ”*drivers for change*”;
- universitățile importante, relevante și respectate, constituie factori de coagulare a forțelor benefice ale unei națiuni.

Cercetarea din universități a căpătat conotații diferite și importante în ultimii 20 de ani. În urmă cu 10 ani, noțiunea de World Class University (WCU – universitate de relevanță mondială) nici nu exista. Competiția acerbă pentru resurse și în special pentru capital uman, transformările învățământului superior din ultimii ani, care se caracterizează prin globalizare și masificare, au dus la creșterea importanței cercetării din universități. După căderea pe plan mondial a sistemului comunist, în care cercetarea era apanajul unor instituții specializate, modelul valabil în lumea contemporană a rămas cel al organizării cercetării în universități. Universitățile cuprind 80% din cercetările de pe plan mondial. Printr-un consens general la nivelul conferințelor mondiale ce dezbat problema World Class University, s-a definit că o universitate de relevanță mondială este cea în cadrul căreia se realizează intensiv activitate de cercetare, și aceasta, din cauza faptului că numai aceste universități pot să fie forțele de tracțiune ale societății și economiei țărilor unde sunt situate. Ultima conferință pe tema World Class Universities¹ a menționat faptul că România este singura țară cu un PIB corespunzător susținerii unei universități în Top 500 ARWU și nu are o universitate în acel Top. Alături de ea era menționată și Slovenia, dar între timp, Universitatea din Ljubljana a pătruns în acest clasament.

Evoluția învățământului superior din România a arătat o tendință de omogenizare aparentă a universităților: misiunile declarate ale acestora sunt identice sau asemănătoare, organizarea, programele, procedurile și practicile privind desfășurarea activităților didactice, de cercetare, organizarea internă, relația cu societatea diferă mai deloc sau foarte puțin, iar mecanismele de finanțare țin prea puțin cont de performanțele universității. O astfel de omogenizare și o tratare aproape nediferențiată a universităților nu poate duce la performanță. Nu ne putem aștepta ca un astfel de sistem nediferențiat să ducă la creștere a vizibilității științei

¹ 3rd International Conference on World Class Universities, 2-4 November 2009, Shanghai, China

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

românești, la crearea de cunoaștere, la creștere economică și la calitate socială². În acest moment, România are mai multe universități de calitate corespunzătoare, dar nici una de excelență. Universitățile românești pun accentul de mult prea multe ori exclusiv pe activitatea de predare, în detrimentul activității de cercetare științifică. În plus, numeroase cadre didactice desfășoară activități cu caracter administrativ, consumatoare de timp. În plus, alocarea resurselor financiare într-o manieră nediferențiată în funcție de performanțe determină implicit alocarea unor resurse financiare diminuate exact pentru operatorii cu performanțe ridicate. Totodată, prin disiparea eforturilor cadrelor didactice universitare pe multiple planuri, nivelul de performanță al universităților este relativ plafonat. Cu toate acestea, pot fi identificate câteva universități, capabile de performanțe notabile, iar acestea trebuie să intre într-un program special.

România are nevoie de o politică specială de promovarea excelenței intrinseci a universităților. Din acest motiv, o politică a statului, care să încurajeze, să sprijine dezvoltarea cercetării în universități este o premisă a dezvoltării oricărei națiuni.

Programul de excelență al cercetării din universitățile românești va sprijini dezideratele expuse anterior și va fi supus dezbaterii publice cu scopul îmbunătățirii și validării lui de către comunitatea științifică. Totodată în cadrul acestor dezbateri vor fi identificate și analizate propunerile legislative în sprijinul implementării acestui program.

² Obiectivele Strategiei Cercetării Științifice a României în perioada 2007-2013.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

1. Obiectivele programului

Obiectivele programului de excelență se subscriu obiectivelor strategice stabilite în *Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare, Inovare (CDI) 2007-2013*:

1. **Crearea de cunoaștere**, respectiv obținerea unor rezultate științifice și tehnologice de vârf, competitive pe plan mondial, având ca scop creșterea contribuției sistemului românesc de CDI la dezvoltarea stocului mondial de cunoaștere, creșterea vizibilității internaționale și transferul rezultatelor în economie și societate;
2. **Creșterea competitivității economiei românești** prin inovare cu impact la nivelul agenților economici și transferul cunoștințelor în practica economică.
3. **Creșterea calității sociale** prin dezvoltarea de soluții, inclusiv tehnologice, care să genereze beneficii directe la nivelul societății.

Obiectivul general al programului :

- Susținerea unui număr bine delimitat de universități de excelență din România pentru a putea fi incluse în Top 500 la nivel mondial și Top 300 la nivel european.

Obiectivele specifice ale programului:

1. Identificarea domeniilor de cercetare de performanță la nivel internațional din universități și finanțarea excelenței din universități prin sprijinirea domeniilor de excelență și a universităților capabile să concureze pe plan mondial.
2. Menținerea în țară a elitei cercetătorilor și atragerea unor cercetători din străinătate.
3. Sprijinirea entităților de inovare și transfer tehnologic din cadrul universităților de excelență.

Aplicarea acestui program va motiva universitățile să identifice noi structuri de organizare și de regrupare a lor, la nivel local și/sau regional astfel încât, prin eficientizarea costurilor și prin dezvoltarea domeniilor interdisciplinare, să conducă la creșterea performanțelor în pregătirea profesională, în cercetarea științifică și, implicit, la creșterea vizibilității internaționale.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Obiectivele Programului de Excelență a cercetării în universitățile românești:

1. Sprijinirea financiară a câtorva universități (se estimează un număr limitat de instituții de învățământ superior) din România care să fie incluse în Top 500 la nivel mondial și Top 300 la nivel european;
2. Identificarea domeniilor de cercetare din universități, care, prin comparație cu performanțele la nivel mondial, sunt de notorietate internațională sau au potențial de excelență.
3. Finanțarea potențialului de excelență la universitățile care demonstrează acest lucru;
4. Liniile de finanțare propuse sunt: universități/consorții de universități de excelență;
5. Crearea unei structuri și a unor metodologii care să permită identificarea excelenței, urmărirea performanțelor și alocarea financiară (sursele de finanțare, mecanismele de finanțare, instrumentele de începerea sau întreruperea finanțării în funcție de îndeplinirea performanței).
6. Motivarea universităților pentru găsirea unor structuri noi de organizare și de regrupare a lor, la nivel local și/sau regional în așa fel încât prin eficientizarea costurilor și prin dezvoltarea domeniilor interdisciplinare să conducă la creșterea performanțelor în pregătirea profesională a cercetătorilor, în cercetarea științifică și implicit a vizibilității internaționale.
7. Identificarea și analizarea problemelor legislative și de reglementare a activității de cercetare științifică care împiedică desfășurarea fluentă a activității de cercetare științifică, inovare și de transfer tehnologic în scopul înaintării și promovării în forurile legislative și ale Guvernului României de propuneri legislative și reglementări noi.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

2. Linii de finanțare ale programului

Pentru realizarea prezentei metodologii, au fost analizate diferite abordări de finanțare, cu avantajele și dezavantajele care decurg din fiecare:

a) **Abordarea radicală**, este cea care se inspiră majoritar din modelul german (Exzellenzinitiative), care are și **implicații legislative** privitoare la finanțarea învățământului superior și care urmărește susținerea financiară a trei linii de finanțare:

1. *Centre de excelență*. Este posibil ca o universitate ce nu are mai multe domenii de calitate ridicată a cercetării, să aibă fie un domeniu foarte bun, fie, dacă nu un domeniu, un centru ce merită sprijinit. Dezavantajele majore, care pot reprezenta impedimente în sprijinirea acestor structuri, sunt, pe de o parte, faptul că nu există încă o definiție unanim acceptată a unui centru de excelență, iar, pe de altă parte, exercițiul de evaluare a cercetării se va realiza pe domenii, și nu pe centre, ceea ce ar implica un efort administrativ și de evaluare suplimentar și ineficient. Se renunță la clustere de excelență din motive obiective, care țin de tradiția cercetării din România. Totuși, apreciem că este important să fie create mecanisme la nivelul universității care să stimuleze performanța în cercetare a indivizilor, centrele de excelență atrăgând cercetători competitivi, capabili să asigure dimensiunea interdisciplinară. Universitatea este o structură complexă, însă se pot susține centre de excelență care propun și dezvoltă teme și proiecte de cercetare interdisciplinară, stimulând astfel colaborarea dintre cercetători.

2. *Domenii (în exercițiul german - școli doctorale)*. Este posibil, dar nu obligatoriu, ca într-o universitate să existe mai multe centre care să se coaguleze într-un domeniu.

Tabel 1 – Domenii vs. Școli doctorale

Domenii	Școli doctorale
<p>Avantaj:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vor grupa profesorii, cercetătorii și doctoranzii cu adevărat valoroși, în funcție de performanță aferentă domeniului deja evaluat - școlile doctorale nu sunt bine definite de legislație, astfel încât această structură susține doar performanța și nu un grup organizat pe alte principii (administrative, etc) 	<p>Avantaj:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se pliază pe structuri deja existente

7

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Dezavantaj:	Dezavantaj:
<ul style="list-style-type: none"> - Școlile doctorale sunt deja bine structurate în universități, în timp ce domeniile se coagulează în acest moment 	<ul style="list-style-type: none"> - există pericolul de a nu stimula performanța reală (se va lucra pe structuri deja existente, unde există și performanță, și mediocritate) - este nevoie de efort suplimentar pentru acordarea evaluării pe domenii cu cea corespunzătoare școlilor;

3. *Universități de excelență* – susținerea universităților care demonstrează deja implementarea unei politici de succes de susținere a cercetării, inclusiv din surse proprii (implicarea financiară a universităților însele) și demonstrează rezultate relevante cel puțin la nivel național. De asemenea, se sugerează ca universitățile eligibile în program să aibă programe interdisciplinare/ transdisciplinare mai ales, dovedite prin politici, colective și prin publicațiile aferente.

b) **Abordarea” tradițională”**, bazată pe legislația existentă, care prevede finanțarea universităților de la buget având două componente:

1. *Finanțarea de bază* care presupune repartizarea a 70% din fondurile bugetare după formula standard, care ține seama de numărul de studenți și de coeficienți de finanțare în funcție de specificul domeniului de studii.
2. *Finanțarea pe bază de calitate*. Această finanțare presupune o competiție între universități, care trebuie să fie evaluate din punctul de vedere al rezultatelor obținute, și, în baza acestora, să poată primi o finanțare suplimentară din cei 30% din bugetul total de finanțare al universităților (IC6 reprezintă 7% din finanțarea universităților). Aceasta componentă nu a avut întotdeauna coerență și suficiente componente stimulative, astfel încât, de multe ori, a dus la o abordare de susținere colectivă, și nu bazată pe performanță.

De aceea, în cadrul acestei abordări, se propun următoarele:

- 1) Finanțarea va fi realizată la nivelul coeficientului de calitate IC6, dar care să nu se mai distribuie pe criterii de cercetare uniforme, ci pe criterii de excelență.
- 2) Finanțarea colectivelor sau centrelor de cercetare din universități, cu rezultate excepționale în domeniul lor de activitate. Selecția lor se face prin concurs național, în baza aplicațiilor individuale și al rezultatelor evaluărilor efectuate

8

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOS DRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

3) Finanțarea rețelelor de cercetare științifică, în domenii de interes național sau internațional, care fac dovada de rezultate excepționale în domeniul lor de activitate, și care propun teme de cercetare cuprinse în strategia națională de cercetare științifică. Acestea pot cuprinde centre sau colective de cercetare științifică din universități, institute de cercetare științifică și/sau entități economice.

4) Finanțarea rețelelor de cercetare științifică constituite pe criterii locale, și care pot contribui la procesul de fuziune a universităților.

5) Finanțarea proiectelor de cercetare științifică propuse la nivel instituțional, care au caracter interdisciplinar și care pot contribui la rezolvarea problemelor prioritate ale științei în general, respectiv ale economiei sau culturii naționale.

Această abordare are următoarele deficiențe:

- Datele colectate în exercițiul național de evaluare a cercetării sunt organizate pe domenii de cercetare, și sunt necesare eforturi mari, timp și resurse financiare pentru a armoniza rezultatele cu cerințele acestei abordări.
- Procesul de formare a rețelelor, de selectare a centrelor, a proiectelor pretind un exercițiu paralel, care poate provoca confuzie.
- Finanțarea cercetării de excelență în proporțiile actualei finanțări prin IC6 este total insuficientă pentru promovarea obiectivelor enunțate la punctul 2.

c) **Abordarea „universități de excelență”.**

Programul va susține Universitățile de excelență, linie de finanțare care va susține implementarea, în ansamblu, a strategiilor instituționale de susținere a excelenței în cercetare, și susținerea universităților cu cel mai mare potențial de a deveni relevante pe plan mondial. Acest potențial se poate defini prin:

- performanța cercetării, rezultată prin agregarea, la nivel instituțional, a rezultatelor evaluării naționale a cercetării pe toate domeniile de cercetare ale instituției respective
- existența sau capacitatea de a realiza o strategie instituțională orientată spre susținerea excelenței, care să includă:
 - a) susținerea cercetării interdisciplinare;

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

- b) dezvoltarea de centre de cercetare de excelență;
- c) capacitatea de a atrage / susține cercetători de vârf.

Din analiza făcută pe baza derulării exercițiului de evaluare prezent, a avantajelor și dezavantajelor prezentate pentru fiecare soluție, optăm pentru varianta finanțării liniei universități/consorții universitare de excelență.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

3. Criterii și indicatori de selecție

Criteriile și indicatorii de selecție ai domeniilor de excelență din universități vor avea la bază metodologia dezvoltată pentru Exercițiul Național de Evaluare a Cercetării (ENEC). Aceasta a fost realizată și validată în cadrul activităților Pachetului de Lucru 2 din cadrul prezentului proiect.

Rezultatele obținute în urma exercițiului vor reprezenta punctul de pornire pentru definirea excelenței sau performanței în cercetarea românească. În cadrul acestui document, se vor relua doar criteriile generale de evaluare, acestea, precum și cele specifice fiecărui domeniu fiind obiectul metodologiei de evaluare.

Pentru linia de finanțare universități/consorții universitare de excelență, se propun 2 seturi de indicatori:

- a) performanța științifică (70% în total punctaj) – vezi ENEC
- b) performanța managerială (30% în total punctaj) – management financiar, management administrativ, proceduri de monitorizare și evaluare intermediară și finală.

3.1 Identificarea domeniilor de excelență în universități

3.1.1 Identificarea domeniilor

Pentru identificarea domeniilor de cercetare de excelență, se va utiliza taxonomia definită în cadrul Pachetului de Lucru 2 al prezentului proiect, inclusă în metodologia exercițiului național de evaluare (ENEC).

Metodologia de evaluare a cercetării definește modalitatea de evaluare a cercetării pe domenii de cercetare, grupate, după modelul Research Assessment Exercise (Marea Britanie), în șase grupuri tematice, după cum urmează:

- Grupul de domenii I: Științele Naturii**
- Grupul de domenii II: Științele Inginerești**
- Grupul de domenii III: Științe Sociale și Economice**
- Grupul de domenii IV: Științele Umaniste**
- Grupul de domenii V: Artă și Arhitectură**
- Grupul de domenii VI: Științele Vieții**

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

3.1.2 Criterii și indicatori de selecție a domeniilor de excelență

Pentru selectarea universităților care vor beneficia de finanțare, se vor lua în calcul două criterii pentru definirea domeniilor de excelență:

- a) excelența în cercetare la nivel național, folosindu-se rezultatele exercițiului național de evaluare a cercetării;
- b) relevanța mondială a cercetării realizate în domeniul respectiv;

a) Excelența în cercetare la nivel național:

Metodologia de evaluare ENEC³, ale cărei rezultate vor fi utilizate pentru definirea domeniilor de cercetare de excelență din universitățile românești, definește patru criterii generale de evaluare cu plaje de ponderare specifice:

- I. Rezultate obținute în activitatea de cercetare științifică/creația artistică – 60-70%;
- II. Mediul de cercetare științifică/creație artistică – 10-30%;
- III. Recunoașterea în comunitatea academică – 5-15%;
- IV. Resurse financiare atrase pentru cercetare științifică/creație artistică – 5-10%.

Luând în considerare particularitățile domeniilor de evaluare, s-a stabilit ca aceste criterii să nu aibă o pondere fixă și nici egală, pentru a asigura egalitatea de șanse a domeniilor evaluate. Ponderea de minimum 60% acordată producției științifice/creației artistice se datorează importanței acestui criteriu în cadrul tuturor exercițiilor de evaluare analizate.

A fost stabilită, ulterior, lista preliminară a descriptorilor pentru fiecare criteriu și a fost precizat numărul maxim de indicatori luați în considerație pentru fiecare criteriu în parte.

Descriptorii utilizați în evaluare sunt:

CRITERII	DESCRIPTORI
I. Rezultate obținute în activitatea de cercetare științifică/creație artistică (60 – 70 %) Maxim 3 indicatori	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Articole: <ul style="list-style-type: none"> • Publicații cotate <i>Web of Science</i>; • Reviste din baze de date internaționale. ▪ Cărți științifice de autor ▪ Brevete ▪ Alte realizări supuse legii dreptului de autor și a drepturilor conexe, care implică creația ca proces al cercetării și inovării în domeniile arhitectură și arte

³ prezentarea metodologiei de evaluare a cercetării este preluată din “Ghidul General al Evaluatorului”, ENEC.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

II. Mediul de cercetare științifică/creație artistică

(10 – 30 %)
Maxim 4 indicatori

III. Recunoașterea în comunitatea academică

(5 – 15 %)
Maxim 3 indicatori

IV. Resurse financiare atrase pentru cercetare științifică/creație artistică

(5 – 10 %)
1 indicator

- Produse și/sau servicii inovative cu impact economic demonstrabil
- Conducători de doctorat
- Organizarea de manifestări științifice și de creație artistică de nivel internațional
- Existența unor mecanisme proprii pentru atragerea tinerilor cercetători
- Susținerea financiară de către universitate a cercetării în domeniile prioritare asumate, prin strategii la nivel național
- Program de investiții pentru laboratoare/ateliere dotate cu infrastructură specifică cercetării științifice/creației artistice
- Capacitatea universității de a asigura accesul la literatura de specialitate
- Lucrări invitate la conferințe internaționale de prestigiu
- Profesor invitat la universități de prestigiu
- Poziții de conducere în organizații profesionale internaționale
- Traduceri ale contribuțiilor științifice proprii publicate de edituri din străinătate
- Citări și recenzii ale creației de autor
- Membru al Academiei Române, al academiilor de ramură și al academiilor din străinătate
- Membru în *board-uri* ale unor reviste cotate *Web of Science*
- Fonduri atrase pentru cercetare:
 - prin competiții naționale;
 - prin competiții internaționale;
 - prin contracte directe cu terți;
- Fonduri atrase din servicii/produse inovative/creative

Cuantificarea descriptorilor se face prin intermediul unui set de formule elaborate de echipa de management a proiectului și de coordonatorii celor patruzeci și două de domenii de specialitate, pe baza experienței naționale și internaționale în evaluarea cercetării. Indicatorii astfel rezultați cuprind două paliere distincte de evaluare, unul cantitativ și altul calitativ. Evaluarea cantitativă este realizată în mod automat de platforma informatică pe baza informațiilor cuprinse în dosarul de evaluare, în timp ce evaluarea calitativă este realizată de experții evaluatori pe baza documentelor supuse analizei.

Evaluarea dosarelor aferente unui anumit domeniu se face după cum urmează: dosarele universităților se evaluează pe fiecare criteriu în parte. Fiecărui criteriu îi este alocat un număr

13

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

maxim de puncte (stabilite de către panelurile pe grupuri de domenii conform tabelului de mai jos). Punctajul maxim pe un anumit criteriu va fi acordat dosarului care a obținut cel mai mare rezultat conform formulei/grilei de evaluare. Celelalte dosare primesc un punctaj proporțional cu rezultatul obținut. Punctajul total al unui dosar se calculează însumând punctajele obținute la cele patru criterii.

Tabel 2 Punctaj total

	PGD I	PGD II	PGD III	PGD IV	PGD V	PGD VI
Criteriu I	70 puncte	65 puncte	60 puncte	60 puncte	60 puncte	60 puncte
Criteriu II	10 puncte	20 puncte	15 puncte	15 puncte	30 puncte	20 puncte
Criteriu III	10 puncte	5 puncte	15 puncte	15 puncte	5 puncte	10 puncte
Criteriu IV	10 puncte	10 puncte	10 puncte	10 puncte	5 puncte	10 puncte

Sursa: Ghidul General al evaluatorului (ENEC)

Criteriul I – Rezultate obținute în activitatea de cercetare științifică

Pentru cuantificarea unui descriptor al criteriului I (pentru o universitate, pe un domeniu), se însumează rezultatele cercetării aferente descriptorului, ponderate în funcție de numărul de autori ai fiecărui element al sumei și de factorul de impact asociat. Rezultatul astfel obținut este înmulțit cu un factor de calitate, atribuit de evaluatori pe baza analizei de tip *peer review* a unei părți reprezentative a producției științifice și este ponderat în funcție de numărul de cercetători ai universității din acel domeniu.

Spre exemplu, pentru descriptorul „articole științifice”, indicatorul este calculat astfel:

$$I_{\text{articole}} = \frac{N_{c, ev}}{N_{c, tot}} F_{c, a} \sum_{\text{articole}} F_{i, a} \frac{N_{a, u}}{N_a}$$

unde

- Suma (Σ) cuprinde toate articolele unei universități pe un anumit domeniu
- $N_{c, ev}$ reprezintă numărul cercetătorilor evaluați din acel domeniu (cu contract de muncă la 31 decembrie 2009)
- $N_{c, tot}$ reprezintă numărul total de cercetători și cadre didactice din domeniul evaluat (cu contract de muncă la 31 decembrie 2009)
- N_a reprezintă numărul total de autori ai unui articol

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

- **$N_{a,u}$** reprezintă numărul de autori ai unui articol din universitatea evaluată (cu contract de muncă la 31 decembrie 2009)
- **Fi,a** reprezintă factorul de impact al revistei. În funcție de domeniul de evaluare, factorul de impact este fie factorul Thomson ISI, fie (acolo unde factorul Thomson ISI este nerelevant) o valoare aleasă în funcție de impactul în comunitate al revistei unde a fost publicat un anumit articol.
- **$F_{c,a}$** reprezintă factorul de calitate al articolelor supuse evaluării și se determină printr-o analiză de tip *peer review* a articolelor reprezentative ale cercetătorilor unei universități care activează într-un anumit domeniu.

Articolele supuse evaluării reprezintă un anumit procent din producția științifică, urmând ca acesta să fie stabilit pentru fiecare domeniu în parte. Menționăm că fiecare cercetător introduce pe platforma de evaluare datele de identificare ale articolelor științifice publicate în ultimii cinci ani, responsabilul universității pe acel domeniu urmând să încarce pe platforma de evaluare varianta electronică (*e.g.*, în format PDF) a articolelor reprezentative.

Atribuirea valorii numerice a factorului de calitate se face pe baza următoarelor patru paliere generale, evaluatorul indicând pentru fiecare palier procentul corespunzător din articolele științifice supuse analizei.

- **Nivel internațional de vârf**, **$F_{c,a} = 1,2$** , reflectat prin:
 - Producție științifică care impune direcții actuale de cercetare într-un domeniu
 - Producție științifică de avangardă
 - Producție științifică care conduce la un nou mod de a gândi sau apariția de tehnici noi
 - Producție științifică care are o influență majoră asupra domeniului
 - Dezvoltarea de noi paradigme sau noi concepte în cercetare
- **Nivel internațional**, **$F_{c,a} = 1$** , reflectat prin:
 - Producție științifică care aduce contribuții de nivel internațional în acel domeniu
 - Contribuții la cunoaștere, idei și tehnici care pot să aibă un impact de lungă durată, dar nu dezvoltă noi paradigme și nu conduc la concepte fundamentale noi
- **Nivel național**, **$F_{c,a} = 0,9$** , reflectat prin:
 - Producție științifică care aduce informații folositoare în acel domeniu, fără a avea însă impact de lungă durată

15

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

- Contribuții la cunoaștere, folosind tehnici și abordări intrate în uzul curent sau care sunt conforme cu ideile și paradigmele existente
- **Nivel local**, $F_{c,a} = 0,7$, reflectat prin:
 - Producție științifică de rutină, cu impact neglijabil asupra domeniului

Indicatorii asociați celorlalți descriptori ai criteriului I sunt similari indicatorului pentru „articole științifice”.

Criteriul II – Mediul de cercetare științifică

Cuantificarea fiecărui descriptor aferent criteriului II implică o evaluare cantitativă, realizată în mod automat de platforma electronică, pe baza informațiilor înregistrate (de către o universitate, pe un anumit domeniu), ponderată de un factor calitativ atribuit de evaluatori.

Spre exemplu, descriptorul „conducători de doctorat” este cuantificat prin:

$$I_{\text{cond.doc.}} = \frac{N_{c,c}}{N_{c,\text{tot}}} F_{c,c},$$

unde

- $N_{c,c}$ reprezintă numărul conducătorilor de doctorat ai unei universități, într-un anumit domeniu (cu contract de muncă la 31 decembrie 2009)
- $N_{c,\text{tot}}$ reprezintă numărul total de cercetători dintr-un anumit domeniu (cu contract de muncă la 31 decembrie 2009)
- $F_{c,c}$ reprezintă factorul de calitate al conducătorilor de doctorat ai unei universități, într-un anumit domeniu (cu contract de muncă la 31 decembrie 2009)

Atribuirea valorii numerice a factorului de calitate se face pe baza următoarelor patru paliere generale, evaluatorul indicând procentul din numărul coordonatorilor de doctorat supuși analizei din cadrul fiecărui palier.

- **Nivel internațional de vârf**, $F_{c,a} = 1,2$
- **Nivel internațional**, $F_{c,a} = 1$
- **Nivel național**, $F_{c,a} = 0,9$
- **Nivel local**, $F_{c,a} = 0,7$

Elementele reprezentative pentru aceste paliere sunt definite, la nivel specific, în cadrul celor șase grupuri de domenii și sunt prezentate în ghidurile specifice.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Indicatorii asociați celorlalți descriptori ai criteriului II sunt similari indicatorului pentru „conducători de doctorat”.

Criteriul III – Recunoașterea în comunitatea academică

Atribuirea factorilor de calitate pentru recunoașterea în comunitatea academică a personalului unei universități se face pe baza fișelor individuale. Evaluatorul indică pentru fiecare palier din cele patru, detaliate mai jos, procentul corespunzător din fișele supuse analizei.

- **Recunoaștere internațională de vârf**, $F_{c,r} = 1,2$, reflectată prin:
 - Cele mai importante premii și distincții în domeniu (premiul Nobel, medalia Fields, etc.)
 - Membru al unor academii de prestigiu (e.g., *Academia Europea*)
 - Doctorate *honoris causa* din partea unor universități de prestigiu
 - Membru în echipa de conducere a unor asociații profesionale de prestigiu (e.g., *American Physical Society, American Chemical Society* etc.)
- **Recunoaștere internațională**, $F_{c,r} = 1$, reflectată prin:
 - Distincții internaționale (e.g., premii din partea unor asociații profesionale internaționale)
 - Profesor invitat la universități de prestigiu
 - Lucrări invitate la conferințe de prestigiu
 - Citări ale producției științifice
- **Recunoaștere națională**, $F_{c,r} = 0,9$, reflectată prin:
 - Membru sau membru corespondent al Academiei Române
 - Distincții naționale (e.g., premiile Academiei Române)
 - Membru în echipa de conducere a unor asociații naționale (e.g., *Societatea Română de Fizică*)
- **Recunoaștere locală**, $F_{c,r} = 0,7$, reflectată prin:
 - Distincții locale

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Criteriul IV – Fonduri atrase pentru cercetare

Pentru cuantificarea descriptorului aferent criteriului IV (pentru o universitate, pe un domeniu), se utilizează următorul coeficient de productivitate:

$$I_{\text{fonduri}} = \frac{1}{N_{c, \text{tot}}} \left[\sum_{\text{contracte naționale}} V \frac{N_{g, u}}{N_{g, \text{tot}}} + 5 \sum_{\text{contracte internaționale}} V \frac{N_{g, u}}{N_{g, \text{tot}}} \right]$$

unde

- Sumele (Σ) cuprind toate contractele (naționale și internaționale) unei universități pe un anumit domeniu
- $N_{c, \text{tot}}$ reprezintă numărul total al cercetătorilor din universitate, dintr-un anumit domeniu (cu contract de muncă la 31 decembrie 2009)
- $N_{g, u}$ reprezintă numărul cercetătorilor universității, din acel domeniu, incluși într-un anumit contract de cercetare (cu contract de muncă la 31 decembrie 2009)
- $N_{g, \text{tot}}$ reprezintă numărul total al cercetătorilor universității incluși într-un anumit contract de cercetare (cu contract de muncă la 31 decembrie 2009)
- V reprezintă veniturile revenite universității (în RON) dintr-un anumit contract de cercetare.

Ponderea 1:5 între contractele naționale și cele internaționale face separarea calitativă dintre cele două tipuri de contracte.

b) relevanța mondială a cercetării realizate în domeniul respectiv;

Performanța realizată de universitatea evaluată, în domeniul de cercetare vizat, va trebui să aibă o relevanță internațională de nivel similar domeniilor respective din cadrul universităților incluse în Top 500 (clasament Shanghai) sau THEQS. În cadrul exercițiului de pilotare, se vor stabili aceste benchmark-uri de excelență internațională, iar pentru comparabilitate vor fi alese universități cu caracteristici și istoric similar de dezvoltare (ex. Universitatea Ljubljana, Universitatea Eotvos Lorand Budapesta, Universitatea Tehnică Bratislava, Universitatea Jagellonă Krakovia etc.).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

3.2 Programul Universității de excelență

Se estimează selectarea, în cadrul programului, a 5-6 universități, care sunt considerate de excelență în cercetare (sau cu potențial ridicat de a deveni universități de excelență), în sensul intrării în clasamentele internaționale relevante într-un orizont de timp rezonabil.

Criteriile de selecție sunt:

- performanța în cercetare, bazată pe rezultatele exercițiului național de cercetare, agregate pe toate domeniile aferente, la nivelul fiecărei universități; criteriile și indicatorii aferenți exercițiului național de evaluare se regăsesc în subcapitolul 3.1;
- relevanța internațională a cercetării realizate în universitatea respectivă;
- nivelul susținerii, de către universitate, a cercetării interdisciplinare;
- strategii instituționale viabile de susținere a centrelor de excelență în cercetare;
- capacitate demonstrată de atragere și susținere a cercetătorilor de vârf;
- sustenabilitatea planului strategic al universității.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

4. Metodologie de evaluare și selecție a aplicațiilor

Programele de excelență explicite pentru cercetarea din universități nu există în foarte multe țări. În tabelul următor sunt prezentate sintetic câteva aspecte legate de finanțarea excelenței în universități.

Tabel 3 Finanțarea programelor pentru universități de excelență în diferite țări

Țara	Nr. total de IIS	Nr. total de universități	Nr. de universități selectate	Sume alocate anual (MilioaneUSD)	Sume totale alocate (MilioaneUSD)
Germania	238	88	9	400	2850
UK	166	116	20*	1235	2470
Spania	102	70	15	350	n.a
Taiwan	167	80	11	300	1500
Japonia	726	173	4	n.a	20 - 800**
India	45000	300	25	n.a	n.a
China	3000	1300	39	750	7500
Coreea de Sud	353	175	20	700	2800
Canada	265	90	n.a	50 - 100	n.a
Australia	200	41	11**	50	500

Sursa: Proiectul Doctoratul în Scoli de Excelență, evaluarea calității cercetării în universități și creșterea vizibilității prin publicare științifică, Materialul Livrabil R3.3, **Raport de analiza a programelor specifice la nivel internațional, Coordonator:** Prof. univ. dr. Paul Serban Agachi (2009)

Note:

* nu se alocă fonduri speciale la universitățile research intensive, ci în urma evaluării RAE, aceste universități acumulează cca 80% din fondurile alocate

** alocarea afișată este individualizată pentru fiecare instituție

*** alocare pe centre special selectate din universități

În programele de excelență ale diferitelor țări, la nivel mondial, se califică în medie aproximativ 10% din universitățile fiecărei țări, iar finanțările adiacente acestui program sunt în medie între 50 și 100 milioane de USD anual. În țările unde există program de promovare a centrelor de excelență, alocările sunt de 1-2 milioane de USD anual pe centru.

20

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

În principiu, programul trebuie să asigure finanțarea performanței de nivel excelență prezente, dar și perspectiva de creștere a performanței pe termen mediu și lung.

4.1 Pre-condiții de participare

- Universitățile trebuie să se definească prin “*Carta Universitară*” ca universități în care componenta de cercetare științifică (cercetare-dezvoltare-inovare) este fundamentală și să aibe politici și strategii clare pentru cercetarea științifică, elaborate de Consiliul Cercetării Științifice din universitate, asumate de Senatul universității.
- Există o strategie de promovare a excelenței în cercetarea științifică și în universitate în general, asumată de Senatul universității.
- În urma exercițiului național de evaluare a cercetării, universitățile care aplică în cadrul acestei evaluări fac parte din una din cele două categorii de diferențiere a universităților: (1) universități de cercetare intensivă; (2) universități de educației și cercetare (se aplică doar dacă se stabilește această diferențiere).
- Scorul obținut de universitate în urma exercițiului național de evaluare a cercetării o situează în primele 25% ca performanță.
- Scorul obținut de un domeniu din universitate în urma exercițiului național de evaluare a cercetării îl situează în primele 25% ca performanță.
- Universitatea dovedește că are preocupări pentru dezvoltarea domeniilor de cercetare trans/inter- disciplinare, prin programe deja finanțate, colective mixte formate, precum și produse ale cercetării specifice.
- Universitatea se evaluează prin raportare la un *benchmark* identificat la nivelul fiecărui grup de domenii (în evaluarea universității, se iau în calcul domeniile de excelență. Acestea se definesc ca acele domenii care au obținut un punctaj al evaluării de cel puțin 75% din *benchmark*-ul stabilit pentru fiecare grup de domenii)

4.2 Procesul de selecție

Selecția se va desfășura în două faze:

FAZA 1. Prezentarea unei pre- propuneri

Pre-propunerile vor descrie performanțele universității **după cum urmează:**

- **Domenii de specialitate**

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

- Criteriile și indicatorii utilizați sunt cei din evaluarea națională a cercetării în universități
 - Rezultatele vor fi prezentate sub forma scorurilor obținute, cu prezentarea ilustrativă a maximum trei realizări pentru fiecare indicator
- **Cercetare intra/multi/transdisciplinară**
 - Se vor descrie principalele programe derulate de universitate în acest tip de cercetare, cu menționarea următoarelor dimensiuni: resursa umană implicată, atrasă și formată, fondurile atrase, dotările existente și rezultatele științifice.
 - Prezentarea rezultatelor va fi una narativă, acoperind toate dimensiunile descrise mai sus, cu prezentarea ilustrativă a maximum trei realizări din ultimii trei ani pentru fiecare dimensiune
 - **Centre de cercetare de excelență stabilite internațional** (spre exemplu, în cadrul unor programele europene, în rețele internaționale, de diverse agenții internaționale de evaluare), național (spre exemplu, CNCSIS) și/sau intern (spre exemplu, prin strategia de excelență a Universității)
 - Vor fi menționate centrele de excelență existente în universitate, acreditările obținute care susțin statutul de centru de excelență și se vor prezenta maximum trei realizări științifice din ultimii trei ani pentru fiecare centru

Din analiza pre-propușerilor se va ajunge la o listă scurtă a instituțiilor care vor fi invitate să depună **propuneri complete pentru universitate/consorții universitare de excelență**. Universitățile care se pot califica în secțiunea Universității de Excelență, vor avea minim 25% domenii clasificate ca ”excelente”, dar nu mai puțin de 5 domenii.

FAZA 2. Prezentarea unei propuneri complete

Propunerea completă va cuprinde descrierea detaliată a criteriilor stabilite la punctul 3 al prezentului proiect pentru fiecare componentă evaluată:

- **Domenii de specialitate**
 - Criteriile și indicatorii utilizați sunt cei din evaluarea națională a cercetării în universități Indicatorii de performanță științifică

22

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

reprezintă 70% din punctaj și este calculat pe baza ENEC. Restul de 30% se regăsește în indicatorul de performanță managerială.

▪ Cercetare inter/multi/transdisciplinară

- Se vor descrie principalele programe derulate de universitate în acest tip de cercetare, cu menționarea următoarelor dimensiuni: resursa umană implicată, atrasă și formată, fondurile atrase, dotările existente și rezultatele științifice.
- Prezentarea va fi una narativă, acoperind toate dimensiunile descrise mai sus, cu prezentarea detaliată a realizărilor din ultimii trei ani pentru fiecare dimensiune.

▪ Centre de cercetare de excelență stabilite internațional (spre exemplu, în programele europene, în rețele internaționale, diverse agenții de evaluare), național (spre exemplu, CNCISIS) și/sau intern (spre exemplu, prin strategia de excelență a Universității).

- Vor fi menționate centrele de excelență existente în universitate, acreditările obținute care susțin statutul de centru de excelență și se vor prezenta detaliat realizările științifice din ultimii trei ani pentru fiecare centru.

▪ Planul strategic al universității cu componentele de asigurare internă a monitorizării progresului științific și a gestionării adecvate a grantului.

Panelurile de evaluare vor avea în compoziție cel puțin 50% evaluatori internaționali. Panelurile vor evalua comprehensiv și integrativ toate componentele universitare: domenii, cercetare inter/multi/transdisciplinară.

Indicatorul de performanță științifică reprezintă 70% din punctajul total și este calculat pe baza ENEC, iar indicatorul de performanță managerială reprezintă 30% din punctajul total.

4.3 Repere Decizionale

A. Pentru a fi considerat un domeniu de excelență trebuie îndeplinit următorul criteriu:

- „Benchmark-urile” internaționale îl situează la un nivel comparabil cu un domeniu de specialitate din universitățile de top 500 Shanghai și/sau THE QS

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

- Se vor selecta praguri din clasamentul Shanghai și/sau THE QS (spre exemplu, se finanțează domeniile care ajung la „benchmark-ul” de 300 în aceste clasamente).

B. Pentru a fi considerată o universitate de excelență trebuie îndeplinite simultan două criterii:

B.1. Relevanță națională

- După evaluarea excelenței conform prezentei metodologii, universitatea se află în primele 20% din universitățile din țară eligibile pentru programul de excelență în urma exercițiului de evaluare a cercetării în universități.

B.2. Relevanță internațională

- „Benchmark-urile” arată că o creștere a performanței cu maximum 50% (spre exemplu, dacă media publicațiilor ISI ar crește de la 2 per cercetător la 3 per cercetător) o poate situa în Top 500 Shanghai (ARWU) și/sau THE QS.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

5. Mecanisme de finanțare a programului

5.1 Introducere

Așa cum atenționează și Jamil Salmi⁴, susținerea universităților de excelență presupune **resurse importante, atât financiare, cât și umane**, ceea ce poate conduce la întrebarea câte universități de excelență poate promova un stat. Un răspuns poate fi sistemul de învățământ superior stratificat după modelul american: universități de cercetare de top și universități generaliste și colegii care deservește comunitățile – *community college*). Așa cum indicam în capitolul precedent, finanțările adiacente acestui program sunt în medie între 50 și 100 milioane de USD anual. În țările unde există programe de promovare a centrelor de excelență, alocările sunt de 1-2 milioane de USD anual pe centru.

În mod evident, mecanismele de finanțare se constituie ca un suport substanțial pentru realizarea obiectivelor fundamentale ale proiectului, respectiv:

- susținerea excelenței în cercetarea universitară;
- susținerea cercetării românești în anumite domenii de cercetare competitive la nivel internațional;
- intrarea unui număr bine delimitat de universități românești în Top 500 Shanghai (într-o perioadă de 15 ani).

Mecanismele de finanțare vor fi corelate cu liniile de finanțare, menționate prin proiect:

a. Universități / Consorții universitare de excelență

- susțin dezvoltarea instituțională a universităților cu cel mai mare potențial de a deveni relevante la nivel mondial, prin susținerea financiară a implementării strategiilor universităților de susținere a excelenței în cercetare. Se semnează un contract instituțional cu obiect precis ”Program de Excelență pentru universități” în care se stipulează cheltuielile eligibile.
- se preconizează acordarea finanțării pe bază de competiție, unui număr maxim de 10% dintre universitățile din România acreditate și care au activitate de cercetare.

5.2 Concluziile analizei comparative a practicilor internaționale - aspecte de finanțare

⁴ Salmi, Jamil (2009), *The Challenge of Establishing World Class Universities - Directions in Development*, World Bank Publications.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

În viziunea UE, sistemul european de învățământ superior este prea tradițional, egalitarist, prea lipsit de orientarea spre excelență. Mai mult, acest sistem este prea fragmentat în sub-sisteme mici și medii cu reglementări naționale, prea izolat de economia reală, prea dependent de surse publice de finanțare, inefficient, lipsit de flexibilitate, afectat de excesul de reglementări și subfinanțat (EC (2005) - *Mobilising the brainpower of Europe: Enabling universities to make their full contribution to Lisbon strategy, 2005*).

Europa are prea puține centre de excelență, iar universitățile nu sunt încurajate să promoveze valoarea adăugată specifică pe care o realizează în cadrul societății. Deoarece organizarea pregătirii de cercetare și a celei doctorale în Europa este foarte fragmentată, energia și fondurile se dispersează, astfel încât impactul acestora este mai redus în comparație cu SUA. **Pentru ca Europa să rămână competitivă la nivel internațional într-o economie bazată pe cunoaștere, cercetarea de nivel înalt și pregătirea doctorală trebuie să devină concentrate și bine direcționate.**

În urma analizei comparative a practicilor la nivel european și a practicilor internaționale⁵, se pot concluziona următoarele:

- **Cuantumul finanțării:** programele de susținere a excelenței au presupus alocarea de **finanțări generoase**, direcționate spre **un număr restrâns** de instituții/colective de cercetare foarte performante;
- **Programarea financiară** se realizează multianual (Exzellenzinitiative, RAE, etc);
- **Flexibilitatea maximă** în ceea ce privește alocarea cheltuielilor este cea mai eficientă abordare (Exzellenzinitiative);
- **Sursele de finanțare** reprezintă fie parte a fondurilor naționale destinate finanțării cercetării (RAE), fonduri combinate (național și regional – land), în cazul Exzellenzinitiative, sau împrumut de stat în cazul Franței, pentru recentul program Investir pour l'avenir).

⁵ Livrabil 3.3, Raport de analiza comparativă a practicilor internaționale

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Studiu de caz – finanțarea excelenței în Japonia

În Japonia, există actualmente trei categorii de instituții de învățământ superior: instituții de nivel național, puternic finanțate și susținute de stat, instituții locale, publice, finanțate de autoritățile locale și instituții private, finanțate aproape în totalitate din fonduri private, non-guvernamentale.

Din 2004, prima categorie, formată din 89 de corporații universitare naționale (National University corporations – NUCs) sunt finanțate de guvern prin intermediul a două mecanisme: unul se adresează susținerii costurilor operaționale iar cel de-al doilea este destinat investițiilor de capital și, deși categoriile de investiții sunt bine precizate și limitate, din acestea au libertatea de a investi grantul de capital conform deciziilor interne.

În 2001 a fost lansat programul **21st Centre of Excellence Programme**, program care își propunea să selecteze primele 30 de universități din țară, pe baza avantajului competitiv pe care l-au avut universitățile cu tradiție, cele naționale în special. Programul a fost implementat într-o manieră mai flexibilă care permitea participarea la competiție a departamentelor și unităților de cercetare indiferent de universitatea sau tipul de universitate din care acestea proveneau. Criteriile utilizate au fost legate **strict de performanța și potențialul de cercetare**.

În 2007 **“Global Centre of Excellence Programme”** a înlocuit programul precedent finanțând un număr mult mai restrâns de instituții cu granturi mult mai substanțiale decât în trecut orientându-se în special spre finanțarea acelor programe de cercetare autosustenabile și care își propuneau formarea de tineri cercetători.

Modelul german – Exzellenzinitiative

Programul german Exzellenzinitiative, demarat în anul 2005, a alocat, printr-o programare financiară de 5 ani, 1,9 miliarde de euro pentru:

- 39 școli pentru cercetători (alocare aproximativ 1 milion de euro/an/școală)
- 37 clustere de excelență, cu o alocare financiară de aproximativ 6,5 milioane euro anual/centru
- 9 Strategii instituționale, cu o alocare medie anuală/universitate de 12 milioane euro

Pentru întregul program au fost alocați 1,9 miliarde de Euro, pentru toate cele trei linii, fonduri distribuite în cadrul a două apeluri. Aceste fonduri acoperă costurile programului până în 2011. Guvernul german va decide în cursul anului 2009 continuarea sau modificarea Programului “Exzellenzinitiative”.

În cadrul Exzellenzinitiative, mecanismele financiare se bazează pe **programarea multianuală, controlul financiar** la nivelul beneficiarului finanțării, precum și pe **flexibilitatea efectuării cheltuielilor**, lăsând la latitudinea fiecărei universități să decidă asupra acțiunilor care urmează să fie finanțate. Aceste acțiuni trebuie corelate cu o strategie coerentă, care să corespundă obiectivelor generale formulate de programul Exzellenzinitiative. De asemenea, **finanțarea pe termen lung** este unul dintre elementele cheie pentru obținerea performanțelor așteptate. De aceea programul este gândit pentru două etape de câte 5 ani, în anul 2016 urmând ca întreaga inițiativă să fie evaluată.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Exzellenzinitiative este considerat, în urma analizei comparative, unul din exemplele de bună practică în ceea ce privește finanțarea excelenței în cercetare. Din punct de vedere financiar, principiile de implementare a programului sunt:

- **flexibilitate maximă** a cheltuirii fondurilor în scopurile stabilite;
- **sistem de control intern** (în cadrul programului nu sunt solicitate rapoarte anuale de progres de către finanțator; în schimb, solicitanții finanțării trebuie să demonstreze un sistem de monitorizare și control solid la nivel intern).

Concentrarea unor sume consistente către un număr mic de instituții care performează este evident în cazul programului german Exzellenzinitiative. Un studiu din 2010 al DFG (*Deutsche Forschungsgemeinschaft*) privitor la finanțările pentru cercetarea germană arată că 20 de universități din program concentrează 80% din fonduri, restul de 20% fiind împărțit de alte 27 de instituții. Pentru linia de finanțare Strategii Instituționale au fost finanțate, după cum spuneam, 9 universități germane. Aceste **9 universități** (care au accesat obligatoriu toate cele 3 linii de finanțare ale programului) au beneficiat de **58% din totalul bugetului alocat programului Exzellenzinitiative**.

În ceea ce privește domeniile de cercetare, primele două linii de finanțare, care sunt tematice, au acordat o treime din finanțări propunerilor în domeniile biologiei și medicinei, iar restul finanțărilor, în proporții aproximativ egale, au mers spre științele naturii/matematică, inginerie/informatică, și științe umaniste/sociale.

Pentru strategiile instituționale, a doua etapă a programului Exzellenzinitiative (pre-propunerile sunt așteptate până în 1 septembrie 2010), susține cheltuielile a trei mari categorii de costuri:

- **cheltuieli de personal**
- **cheltuieli materiale**
- **cheltuieli de investiții**

O valoare echivalentă cu maxim 20% din aceste costuri poate fi alocată și costurilor indirecte, costuri care nu trebuie identificate separat.

Fiecare din liniile de buget trebuie defalcată pe “măsuri”. Aceste măsuri pot fi foarte variate, iar flexibilitatea programului este maximă. Se pot distinge două condiții esențiale pentru cheltuielile care pot fi incluse în program:

- corelarea măsurilor cu strategia instituțională propusă (cu alte cuvinte, cheltuielile să susțină în mod direct și transparent obiectivele propuse în strategie)

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

- evitarea dublei finanțări a cheltuielilor incluse în alte linii de finanțare (de exemplu, cheltuielile pentru Clusterelor de Excelență, linie de finanțare distinctă în cadrul Exzellenzinitiative).

De asemenea, trebuie prezentate planurile detaliate de cheltuieli, pe ani și acțiuni și metodele riguroase interne de control și alocare financiară a fondurilor solicitate.

Alocarea financiară se face multianual și nu sunt limitări de buget pentru propunerile instituțiilor, DFG și WR (*Deutsche Forschungsgemeinschaft* și *Wissenschaftsrat*, autoritățile responsabile cu gestionarea programului) anunțând însă valoarea totală a alocării pentru linia de finanțare și numărul așteptat de solicitări de finanțare aprobate. Strategiile instituționale ale diferitelor universități selectate în prima etapă a Exzellenzinitiative arată, în general, o alocare combinată a fondurilor de către universități, pentru măsuri “transversale”, organizaționale, și măsuri direcționate spre susținerea sau înființarea unor anumite domenii, centre de cercetare, susținerea unor anumite programe de cercetare considerate strategice.

Pentru a doua etapă a programului (apelurile de pre-propuneri pentru Strategiile Instituționale sunt deja lansate), DFG și WR anunță prelungirea unui număr de Strategii aprobate în etapa anterioară, precum și aprobarea a până la 5 noi Strategii instituționale dintr-un total de 12 Strategii Instituționale previzionate să fie finanțate.

Exemple de cheltuieli direcționate în Strategiile Instituționale (1):

1. *Universitatea din Freiburg* a lansat pentru 2010 o competiție pentru formarea a două grupuri de cercetare, conduse de tineri cercetători la nivel postdoctoral. Aceștia trebuie să propună tema de cercetare și proiectul lor va viza formarea unui grup de cercetare de nivel junior. Cheltuielile pentru această competiție sunt parte integrantă a fondurilor Exzellenzinitiative gestionate de universitatea din Freiburg. Aceeași universitate susține, din fondurile alocate prin Exzellenzinitiative, servicii de suport, cum ar fi personal pentru asistență și servicii directe de îngrijire a copiilor cercetătorilor.
2. *Universitatea Tehnică din München* susține, din fondurile Exzellenzinitiative, schimburi de experiență și formare pentru personalul managerial, administrativ și de suport, în vederea îmbunătățirii sistemului de management și administrare a instituției, activitățile fiind direcționate spre o abordare antreprenorială (Universitatea Antreprenorială fiind Strategia Instituțională a Universității Tehnice din München finanțată prin Exzellenzinitiative).
3. Alte universități au centrat dezvoltarea strategică în jurul dezvoltării unui institut de studii avansate (cum este cazul Universității din Freiburg sau a celei din Göttingen).

Datorită obiectivului întregului program pe egalitatea de șanse și promovarea femeilor în cercetare, strategiile instituționale au inclus acțiuni care susțin acest obiectiv (de la acordarea de premii destinate femeilor cercetător până la servicii de îngrijirea copiilor și consiliere pe probleme specifice de gen).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Exemple de cheltuieli direcționate în Strategiile Instituționale (2):

Susținerea doctoranzilor, a tinerilor cercetători (salarii, burse, mobilități, servicii suport, etc) este o direcție bine conturată în toate strategiile instituționale. Universitățile au optat în general pentru alocarea unei părți a fondurilor prin competiții (pentru burse, proiecte etc.), pentru doctoranzi, cercetători interni și externi.

În ceea ce privește alocările financiare ale Exzellenzinitiative în economia universităților, se dovedește că acestea au constituit un fond generos care a permis susținerea reală a unor direcții fundamentale de cercetare și eficientizarea unor servicii de suport considerate de importanță strategică (servicii care să faciliteze egalitatea de șanse, care să promoveze tinerii cercetători, managementul antreprenorial în universitate etc.).

Pentru Clusterelor de Excelență și Școlile Doctorale, structura bugetului solicitat este defalcată pe ani, fără a se impune detalieri pe tipuri de costuri. Pentru ambele linii de finanțare, se solicită identificarea finanțărilor considerate relevante pentru domeniul sau domeniile abordate, primite de instituția respectivă din surse externe (DFG, contracte etc.).

5.3 Concluzii și propuneri

Pe baza raportului de analiza a programelor specifice la nivel internațional (livrabilul R3.3 al proiectului) și a celor prezentate mai sus, s-a optat pentru un model de finanțare care pornește de la abordarea germană. Ca atare, principalele concluzii și propuneri sunt puternic influențate de acest model, dar adaptând trăsăturile acestuia la condițiile din România.

În ceea ce privește mecanismele de finanțare, **principiile de lucru** propuse vizează:

- Orientarea spre un mecanism de finanțare care să promoveze statutul de universitate de excelență, ca fiind statutul cel mai înalt din perspectiva performanței în cercetarea științifică românească, nu doar prin promovarea rezultatelor științifice la nivel național și internațional ci și printr-o susținere financiară corespunzătoare.
- Dezvoltarea de mecanisme de susținere financiară a universităților care își propun ca obiectiv al dezvoltării excelența științifică, prin susținerea domeniilor de cercetare performante.
- Programarea și finanțarea multi-anuală. Proiecția efectuării cheltuielilor se va realiza pe parcursul întregii perioade de finanțare, evident cu un grad de detaliere mai ridicat pentru prima etapă de programare, dar având în vedere și anticipările pentru anii ulteriori. Principalul obiectiv vizat de program fiind acela de susținere a unei dezvoltări accelerate a universităților de excelență, în vederea pregătirii acestora

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

pentru competiția internațională și de stimulare a dezvoltării domeniilor de cercetare performante la nivel național.

- Asigurarea unui management performant al programului – atât la nivelul finanțatorului cât și la nivelul instituției care beneficiază de respectivele fonduri – se va urmări modul în care se asigură obținerea rezultatelor și gradul de susținere instituțională de care beneficiază. Mecanismele de monitorizare și evaluare vor fi stabilite pentru fiecare nivel în parte. Monitorizarea programului se va realiza atât din punct de vedere administrativ, cât și din punct de vedere științific.
- Flexibilitatea maximă a efectuării cheltuielilor în scopurile stabilite – fiecare beneficiar poate primi suma alocată, decizând modul de efectuare a cheltuielilor, în condițiile respectării actelor normative și a cerințelor programului de finanțare, dar cu justificarea riguroasă a relației existente între tipul de cheltuială și obiectivele programului finanțat.
- Finanțarea pe termen lung, pentru obținerea performanțelor așteptate.

În cazul în care se va considera oportună și aplicarea efectivă a obiectivului de încurajare a egalității de șanse și a promovării femeilor în cercetare, strategiile instituționale ar trebui să includă și acțiuni care să susțină acest obiectiv (de la acordarea de premii destinate femeilor cercetător până la servicii de îngrijirea copiilor și consiliere pe probleme specifice de gen).

Principalele **surse de finanțare** pe care se poate conta sunt:

- Fonduri publice (bugetul național – alocare semnificativa a unui buget din PIB pentru cercetare – finanțarea conform unui mecanism de stimulare a performanței a universităților). **O posibilitate ar fi împrumutul de stat.**
- Co-finanțare din partea solicitantului (în procent de maximum 2-5% din valoarea totală a finanțării) – susținerea unor activități de stimulare a excelenței din resurse proprii – va fi impus ca și criteriu de diferențiere între aplicații
- Ca atare, fondurile prin care se va susține programul vor fi fonduri guvernamentale special destinate susținerii excelenței în cercetare, care vor fi suplimentate în cazuri specifice de contribuția solicitantului.

Propunerea de alocare financiară pentru primele două etape de programare este:

Bugetul total al programului – 800 MIL RON/an – pentru prima perioada de programare de 5 ani – 4000 MIL RON

Alocare pe subprograme:

- Universități de excelență – 95% din valoarea programului – 200 MIL RON/ an**

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

b. Managementul programului - științific – administrativ – 5% - 40 MIL RON / an (pentru susținerea activității unității din cadrul CNCSIS)

Finanțarea se face o singură dată pentru o perioadă de 5 ani – în funcție de performanțele instituționale. Evaluarea la finalul fiecărei etape de programare (dupa 5 ani de implementare) poate decide susținerea în continuare, prelungirea contractului de finanțare pe încă 5 ani sau suspendarea sau acordarea dreptului de participare la o nouă competiție.

Calitatea applicantului, potențialului **beneficiar** va fi evaluată în funcție de câteva aspecte:

- *performanțe demonstrate*: care au fost rezultatele beneficiarului în trecut ca urmare a folosirii fondurilor publice atât în ceea ce privește domeniile de excelență cât și în ceea ce privește strategia instituțională de atragere și de utilizare a fondurilor de cercetare;
- *strategia actuală*: calitatea aplicației depuse;
- *potențialul demonstrat*: care este potențialul de dezvoltare a beneficiarului de fonduri în viitor atât în ceea ce privește domeniile de excelență cât și universitatea în ansamblu.

În ceea ce privește modul de alocare a resurselor financiare, propunem defalcarea plăților în două tranșe, respectiv:

- 90% din valoarea întregului proiect în primul an, după semnarea contractului;
- Ultima tranșă (10%) în anul 5, odată cu demonstrarea îndeplinirii obligațiilor contractuale.

În ceea ce privește **cheltuielile eligibile**, se propune preluarea categoriilor de cheltuieli aprobate pentru proiecte de cercetare – dezvoltare - inovare susținute din fonduri naționale (HG 1579/2002) și din structurale (Ordinul 3345/2008 a Ministerului Economiei și Finanțelor și respectiv 2069/2009 al Ministerului Economiei⁶). Ponderea unor tipuri de cheltuieli în cadrul bugetului total se va putea stabili în funcție de domeniu și specificitatea acestuia și respectiv în funcție de programul instituțional – strategia instituțională în cazul premierii universităților de excelență. Programul își propune să recomande marje de încadrare a costurilor urmând ca universitățile să aleagă efectiv distribuția costurilor pe categorii. De asemenea programul își propune alocarea unei marje a bugetului – 10-20% pentru măsuri inovative pe care universitățile le pot avea ca parte a proiectului de dezvoltare – limite în care aceștia pot propune alte categorii de costuri legate de inițiativele specifice ale acestora. În cazul în care universitatea nu își propune măsuri care să implice alte categorii de cheltuieli decât cele evidențiate deja la nivelul programului aceasta poate orienta bugetul la dispoziția universității spre orice categorie de cheltuieli eligibile cu excepția cheltuielilor indirecte. De asemenea, trebuie prezentate planurile

⁶ Adoptarea aceluiași sistem de evidențiere a cheltuielilor se va putea face ușor o comparație între diferite proiecte de susținere a cercetării la nivel instituțional și respectiv a modului cum sunt investiți banii în cercetare atât în ceea ce privește programul de excelență cât și celelalte programe de finanțare.

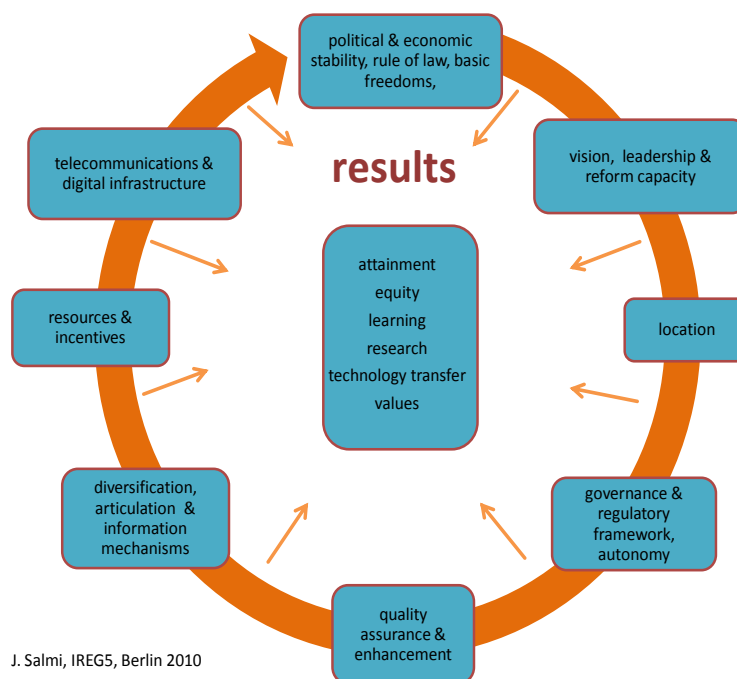

detailiate de cheltuieli, pe ani și acțiuni și metodele riguroase interne de control și alocare financiară a fondurilor solicitate.

Aspecte finale

În urma analizei diferitelor experiențe internaționale, dar și a corelării între obiectivele declarate de dezvoltare a învățământului superior, se pot evidenția următoarele aspecte:

Un studiu al Băncii Mondiale indică prioritățile, în ordinea lor, a condițiilor ce trebuie îndeplinite pentru obținerea performanței în învățământul superior.

Se observă că primele condiții pentru performanță sunt stabilitatea politică și guvernarea legii, apoi ”viziune și leadership”, autonomie, suficiența banilor fiind una dintre ultimele condiții, ceea ce înseamnă că simpla alocare de bani pe un teren nepregătit nu va duce la rezultate.

1. **Finanțarea suficientă.** În mod rațional, nu se poate obține un nivel satisfăcător de performanță fără o alocare corespunzătoare de resurse financiare. De asemenea, implicația logică este: alocare de resurse → obținere de rezultate de valoare ridicată. În acest sens, o soluție o poate reprezenta alocarea unui procent fix din venitul personal către unitățile de învățământ care au contribuit la formarea profesională a contribuabilului, după modelul alocării unui procent din impozitul pe venit către anumite organizații non-guvernamentale. Prin acest mecanism de

33

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

finanțare, se va realiza cointeresarea unităților de învățământ pentru prestarea unei activități de calitate. La aceasta, se vor putea adăuga și alte mecanisme de finanțare, devenite clasice și prezentate deja în acest raport.

2. **Autonomie financiară autentică.** Nici un mecanism adecvat de încurajare a excelenței universitare nu poate fi aplicabil în absența existenței unei veritabile autonomii financiare. De exemplu, instituțiile de învățământ superior nu pot fi interesate de obținerea de venituri extra-bugetare în contextul în care sunt supra-impozitate ca și cum ar fi venituri publice. De asemenea, cât timp nu se aplică o lege specială pentru încurajarea excelenței, limitările date de diferite reglementări restrictive determină tocmai imposibilitatea atingerii excelenței. De exemplu, în mod obiectiv, universitățile de stat din România nu ar putea angaja laureați ai premiului Nobel, pentru că ar fi obligați să le plătească un salariu plafonat, conform legislației în vigoare.

3. **Autonomie managerială autentică și încurajarea unui climat inovativ.** De multe ori, managerii de proiect sunt limitați în luarea de decizii (mobilități, plata personalului etc.). În plus, prin setul de limitări (adesea caracterizate printr-un spirit exclusiv birocratic), se acționează exact contra atitudinii de tip științific, inovativ.

4. **Confuzia frecventă între beneficii și costuri.** Există anumite aspecte în abordările celor ce conduc învățământul românesc ce denotă o confuzie între conceptele de beneficiu și cost. Unul dintre exemplele cele mai elocvente este dat de cerința ca un candidat la postul de profesor sau de conferențiar să fi fost director al unui proiect (contribuție cuantificată prin bugetul *consumat*), în loc să fie evaluate rezultatele științifice ale derulării proiectului.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

6. Monitorizarea și evaluarea programului

6.1 Introducere

Monitorizarea și evaluarea programelor/proiectelor constituie procese de management, prin care se urmărește îmbunătățirea execuției programului/proiectului.

Monitorizarea reprezintă procesul de supraveghere continuă a execuției programului/proiectului, proces prin care se determină dacă execuția se desfășoară conform planului, și se stabilesc, în timp util, măsuri de corectare a deficiențelor/decalajelor constatate. Monitorizarea presupune: colectarea curentă de informații referitoare la progresul programului/proiectului, determinarea abaterilor dintre execuția efectivă și cea planificată și stabilirea acțiunilor de îmbunătățire. Atunci când sunt monitorizate rezultatele (efectele, impactul programului/proiectului), procesul de monitorizare mai este denumit și **evaluare continuă**.

Evaluarea reprezintă procesul prin care se determină, într-o manieră sistematică și obiectivă, relevanța, eficacitatea, eficiența și impactul activităților în raport de obiectivele programului/proiectului. Evaluarea se realizează la anumite intervale de timp, având la bază informațiile colectate prin monitorizare, dar și surse suplimentare de informații. Multe dintre aceste surse sunt identificate în timpul evaluării, atunci când trebuie să se înțeleagă de ce nu au fost obținute rezultatele planificate. Evaluarea este adesea dificilă și costisitoare, având în vedere consumul de resurse pe care îl implică.

Tabel 4. Monitorizare vs. evaluare

Caracteristică	Monitorizare	Evaluare
<i>Frecvență</i>	În mod continuu/regulat	Periodic (ex-ante, intermediare, finală, ex-post)
<i>Principala activitate</i>	Urmărirea / supravegherea prin colectarea de informații	Evaluarea propriu-zisă
<i>Scopul</i>	Îmbunătățirea eficienței Ajustarea programului de implementare	Îmbunătățirea eficacității, impactului, planificării viitoare
<i>Aspectul vizat</i>	Elementele de tip input, output, efecte și documentele de management (planurile)	Eficacitate, relevanță, impact, raționalitatea costurilor/eficacitatea finanțării

<i>Surse de informații</i>	Sistemele de supraveghere, vizite, rapoarte de progres, evaluări sumare	Aceleași, dar în plus: anchete, studii etc.
<i>Responsabili</i>	Manager de program/proiect Finanțator Beneficiar Supervizor/Monitor	Manager de program/proiect Evaluator extern Finanțator Beneficiar Supervizor/Monitor

Sursa: (prelucrare după: *A UNICEF Guide for Monitoring and Evaluation*, www.unicef.org/reseval/index.html)

Se recomandă adesea ca pentru monitorizarea programelor/proiectelor să se utilizeze un număr relativ redus de indicatori de progres, în timp ce pentru evaluare să se recurgă la un număr ridicat de informații, colectate din surse suplimentare.

Evaluarea programelor/proiectelor este de mai multe tipuri, și anume:

- evaluarea ex-ante (evaluarea propunerii de program/proiect);
- evaluare intermediară (evaluare pe parcursul implementării programului/proiectului);
- evaluare ex-post (evaluarea după finalizarea programului/proiectului).

Figura 1 prezintă legăturile dintre aceste tipuri de evaluări pe parcursul ciclului de viață a programului/proiectului.

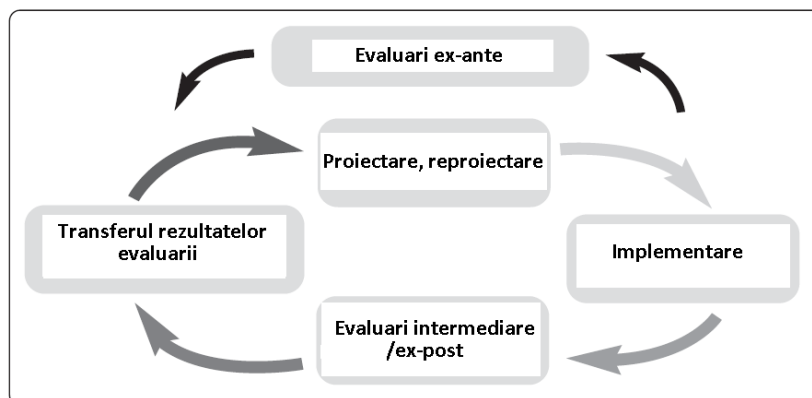

Figura 1: Intercondiționările dintre diferitele tipuri de evaluări de program-proiect

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

(sursa: Communication to the Commission: Responding to Strategic Needs: Reinforcing the use of evaluation, Commission of the European Communities, Brussels, 21 February 2007, SEC(2007)213)

6.2 Sistemul de evaluare a intervențiilor U.E.

Timp de mulți ani, evaluarea a fost principalul instrument utilizat de către Comisie pentru a evalua măsura în care intervențiile UE și-au atins obiectivele stabilite și modul în care acțiunea lor poate fi îmbunătățită în viitor. Evaluarea oferă raționalitate și structură procesului de adoptare a deciziilor în intervențiile complexe. Evaluarea îmbunătățește, de asemenea, legitimitatea deciziilor și responsabilitatea factorilor de decizie. Mai mult decât atât, în cazul în care rezultatele evaluării sunt comunicate în mod corespunzător, acestea contribuie la consolidarea transparenței și răspunderii.

Au fost stabilite trei **obiective** specifice pentru îmbunătățirea evaluării:

- procese de adoptare a deciziilor mai bine fundamentate. În acest sens, evaluările trebuie să aibă o acoperire relevantă, o bună focalizare și o sincronizare cu procesele de adoptare a deciziilor.
- O reglementare mai bună și coerență cu planificarea strategică. Rezultatele evaluărilor trebuie să se regăsească mai pregnant în planificarea Comisiei Europene, în special când ne referim la evaluarea impactului intervențiilor.
- Focalizare pe transparență și rezultate

Standardele de evaluare sunt incluse în Comunicatul C(2002)5267, Evaluation Standards and Good Practice, http://ec.europa.eu/budget/evaluation/pdf/C_2002_5267_final_en.pdf.

Structura acestor standarde este următoarea:

- Resursele și organizarea activităților de evaluare
- Planificarea activităților de evaluare
- Definierea și executarea evaluărilor
- Diseminarea și utilizarea rezultatelor evaluărilor

Sistemul de evaluare este un sistem descentralizat, directoratele Generale (DG) fiind responsabile de evaluarea activităților lor. DG-urile planifică, gestionează / coordonează inclusiv activitățile de follow-up de evaluare și promovează calitatea de evaluare și de învățare organizațională. Există un suport centralizat oferit de DG Buget, care asigură cursuri de formare de orientare, (împreună cu DG ADMIN), work-shopuri, seminarii, prezentări generale a

37

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

activităților de evaluare a Comisiei, și promovează, bunele practici de evaluare. În plus, Secretariatul General coordonează evaluările de impact.

6.3 Evaluarea în cadrul programului EXZELLENZINITIATIVE

Evaluarea ex-ante a propunerilor de proiecte este un proces în două etape. Prima etapă constă în evaluarea propunerii depuse de către DFG Head Office. Acesta este responsabil pentru examinarea propunerii pentru a se asigura că este în conformitate cu cerințele formale.

Meritul științific este evaluat ulterior de un panel, care sunt numiți experți, în funcție de calificarea și cunoștințele de specialitate din domeniul propunerii. DFG Head Office are grija pentru a evita orice eventuale conflicte de interese. Panelul de evaluare include, așadar, numeroși specialiști din străinătate.

Evaluatorii examinează cu atenție propunerea și realizează evaluarea, care formează baza pentru etapa următoare de adoptare a deciziilor. O comisie de experți, numiți de către DFG, evaluează apoi recomandările făcute de panelurile de evaluare (pentru asigurarea calității în această etapă de luare a deciziilor) și întocmește o listă scurtă pentru Comisia mixtă.

Comisia mixtă este formată din membri ai Comisiei de experți și ai Comisiei de Strategie, ai cărui membri sunt numiți de către Consiliul German pentru știință; reprezintă un organism internațional de oameni de știință provenind dintr-o varietate de discipline. Comisia mixtă decide care universitățile vor fi invitați să prezinte propuneri complete.

În a doua etapă a acestei proceduri propuneri detaliate sunt transmise la DFG. Acestea sunt evaluate de paneluri internaționale și apoi incluse în lista scurtă de membrii Comisiei de experți. Comisia mixtă realizează apoi o listă de recomandări de finanțare către Comitetul de Granturi pentru Inițiativa de Excelență, care va constitui baza pentru adoptarea deciziei finale de finanțare.

Comitetul Granturi cuprinde membri ai Comisiei comune și reprezentanți din partea guvernelor federale germane și de stat. Oamenii de știință au majoritate de voturi în cadrul comitetului de granturi. În final, deciziile de finanțare sunt anunțate public de Ministrul Educației și Cercetării.

6.4. Concluzii și propuneri

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Caracteristicile principale pe care trebuie să le îndeplinească sistemul de monitorizare și evaluare a programului de excelență sunt următoarele:

- Complementaritatea cu sistemele existente de colectare a datelor și de monitorizarea la nivelul universităților și al CNCSIS/UEFISCSU;
- Utilizarea cu precădere a indicatorilor cantitativi
- Colectarea de noi date să fie la un nivel minim, și să aibă la bază în principal anchete de opinie a stakeholderilor;
- Setul de indicatori să aibă o dimensiune rezonabilă;
- Indicatorii selectați să acopere întreaga gamă de activități desfășurate în cadrul programului;
- Evaluarea să fie sensibilă în raport de fiecare indicator;
- Sistemul de monitorizare să fie revizuit ori de câte ori este necesar.

Nivelurile la care se va realiza monitorizarea-evaluarea sunt:

(inclusiv Minister - Evaluarea programului. Este realizată în funcție de cadrul de desfășurare standardele).

- *CNCSIS/UEFISCSU - Monitorizarea programului.* Este realizată în baza rapoartelor de progres ale proiectelor și planificărilor din cadrul programului
- *CNCSIS/UEFISCSU - Monitorizarea și evaluarea proiectelor.* Documentele relevante sunt rapoartele de progres ale proiectelor
- *Universități - Monitorizarea internă a proiectelor finanțate prin program*

Monitorizarea programului de excelență va reprezenta un exercițiu anual realizat pe baza indicatorilor de performanță ai proiectelor finanțate precum și pe indicatorii de program, corespunzători obiectivelor specifice ale programului. Anual se va elabora și face public un raport prin care se va urmări stadiul atingerii obiectivelor. Indicatorii de evaluare a programului, sunt indicați în tabelul 5.

Tabel 5 Indicatorii de evaluare a programului de excelență (exemple)

	Indicator	UM	Perioadă de referință	Valori de referință	Ținta la finalul programului
1	Numărul de universități românești în primele 500 poziții ale Clasamentului Shanghai	Număr	2001-2010	0	2
2	Numărul de articole ISI în reviste cu factor de impact elaborate de cercetători români	Număr / an	2001-2010	?	Dublu față de perioada de referință
3	Participări la proiecte de cercetare europene	Număr/an	2001-2010	?	Dublu față de perioada de referință

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Evaluarea programului de excelență va consta dintr-o evaluare intermediară (la mijlocul perioadei de implementare) și finală. Această evaluare se referă la calitatea activităților de dezvoltare instituțională în curs de desfășurare, calitatea managementului implementării programului, precum și la progresele înregistrate în îndeplinirea obiectivelor stabilite. Agenția de monitorizare a programului va comunica concluziile evaluării, însoțite de observațiile sale și, după caz, propuneri pentru adaptarea programului. Evaluarea finală a programului va avea ca și obiectiv aprecierea raționalității, a modalităților de punere în aplicare și a realizărilor programului. Evaluarea programului va fi realizată de experți, care, combinând acțiuni colective și individuale vor analiza dovezile existente, inclusiv: studii referitoare la program, analize ad-hoc, informații statistice și documente relevante ale politicii în domeniul cercetării. Grupul va pregăti un raport final în care vor fi incluse concluzii și recomandări pentru viitoarele programe de excelență.

Evaluarea finală a programului va oferi răspunsuri la următoarele întrebări:

- *Raționalitatea programului:*
 - Obiectivele programului au fost definite în mod corespunzător?
 - Nivelul de finanțare și al celorlalte resurse disponibile a fost adecvat pentru a putea atinge obiectivele stabilite?
- *Punerea în aplicare a programului:*
 - Cadrul juridic general (inclusiv regulile de participare și contractare) au fost clare, adecvate și eficiente?
 - Activitățile s-au desfășurat în mod eficient, s-a înregistrat un raport echilibrat între cheltuielile de management și cele de cercetare?
 - Participanții la program au beneficiat de sprijinul CNCSIS/UEFISCSU pentru realizarea procedurilor contractuale și legale?
 - Instrumentelor de politică și modalitățile pentru punerea lor în aplicare au fost clare, adecvate și eficiente?
- *Realizările programului:*
 - Activitățile și-au atins obiectivele și au fost ele cele mai adecvate mijloace pentru atingerea obiectivelor stabilite?
 - În ce măsură au existat rezultate neașteptate?
 - Care sunt rezultatele majore?
 - Rezultatele, efectele acestora și impactul au fost satisfăcătoare din punct de vedere al beneficiarilor direcți sau indirecti și celorlalte părți interesate?
 - Cum și cât de mult au contribuit activitățile de cercetare la îmbunătățirea competitivității la nivel internațional?
 - Există dovezi de schimbare structurală, în special, prin crearea de rețele integrate de cercetare, la nivel național sau la nivel internațional ca urmare a proiectelor implementate?

40

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

- Există dovezi că activitățile finanțate vor avea impact de durată?

Monitorizarea și evaluarea proiectelor finanțate prin program

Monitorizarea proiectelor se va realiza de CNCSIS/UEFISCSU în vederea urmării realizării execuției proiectului și a îndeplinirii indicatorilor stabiliți prin contractul de finanțare. Monitorizarea din punct de vedere științific constă în urmărirea progresului fizic înregistrat în implementarea proiectului și în colectarea și introducerea datelor despre proiect în sistemul informatic).

Pentru realizarea monitorizării proiectelor, CNCSIS/UEFISCSU va asigura verificarea conținutului documentelor de raportare elaborate și transmise de către beneficiar. Tipurile de rapoarte sunt prezentate în tabelul 5. Verificările documentelor vor asigura că rapoartele elaborate de către beneficiar sunt complete și corecte, că respectă modelul convenit în Contractul de finanțare, că proiectul este implementat în conformitate cu legislația în vigoare. De asemenea, vor urmări evoluția în timp a indicatorilor stabiliți prin Contractul de finanțare, realizările față de țintă propusă, procent de realizare. Dacă în rapoartele trimise sunt identificate omisiuni, sau sunt necesare clarificări, CNCSIS/UEFISCSU va notifica în scris universitatea, iar acesta este obligat să trimită toate datele solicitate în termenul convenit.

Tabel 6 Tipuri de rapoarte

Tip raport	Conținut	Responsabilitatea de generare	Periodicitate
Raport de începere	Reprezintă documentul standard care atestă începerea proiectului	Beneficiarul	Se completează o singură dată, la maximum 60 zile de la intrarea în vigoare a Contractului
Raport de progres	Reprezintă documentul standard de monitorizare ce prezintă progresul proiectului. Raportul se va referi la perioada cuprinsă între ultimul raport de progres și sfârșitul perioadei de referință.	Beneficiarul	Anual

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Planul de activități	Se atașează Raportului de progres și prezintă activitățile programate pentru următoarea perioadă	Beneficiarul	Anual
Raport final	Reprezintă documentul standard completat la sfârșitul perioadei de implementare a proiectului, ce prezintă indicatorii și rezultatele obținute în cadrul proiectului.	Beneficiarul	Elaborat la sfârșitul perioadei de implementare
Raport ad-hoc	Reprezintă documentul fără format standard, prin care se răspunde cerințelor Autorității de Management	Beneficiarul	La cerere

Evaluarea proiectelor

Evaluarea proiectelor se realizează anual și presupune primirea și verificarea documentelor, vizita de evaluare și formularea concluziilor. Vizita de evaluare se va realiza în scopul verificării la locul implementării proiectului a progresului său. Această acțiune va permite echipei de evaluare să colecteze unele date suplimentare față de cele cuprinse în rapoarte, în vederea aprecierii valorii indicatorilor față de țintele propuse și a acurateții informației furnizate de beneficiar.

Scopul vizitei de evaluare este:

- să asigure faptul că proiectul progresează, în conformitate cu calendarul activităților inclus în contractul de finanțare;
- să identifice posibile probleme, cât mai curând cu putință, și să emită recomandări de îmbunătățire a implementării;
- să identifice elementele de succes ale proiectului;
- să asigure o comunicare strânsă între beneficiari și CNCSIS/UEFISCSU – Sistemul de Monitorizare care să conducă la o bună conclucrare în vederea implementării cu succes a proiectului (realizarea tuturor indicatorilor prevăzuți în contractul de finanțare).

Rezultatele evaluării, precum și deciziile de adoptat ca urmare a evaluării sunt cuprinse în Tabelul 7.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII**Tabel 7 Rezultatele evaluării, calificative acordate și decizii**

Rezultat evaluare	Calificativ	Decizie
Rezultatele planificate sunt realizate în proporție de peste 75% planificate	Indicatori de realizare îndepliniți	Se acordă integral finanțarea
Rezultatele planificate sunt realizate într-o proporție cuprinsă între 50% și 75% din rezultatele planificate	Indicatori de realizare îndepliniți cu mici rezerve	Se acordă integral finanțarea dar se reduce suplimentază activitățile de monitorizare
Rezultatele planificate sunt realizate într-o proporție mai mică de 50%	Indicatori de realizare îndepliniți cu mari rezerve	Se sistează finanțarea

Responsabilități de monitorizare și evaluare

Executantul proiectului (universitatea)

- Organizarea, stocarea și publicarea datelor financiare și statistice
- Elaborarea rapoartelor intermediare (anuale) și finale

Autoritatea contractantă (Agenția de evaluarea și monitorizarea programului de excelență din cadrul CNCSIS/UEFISCDI):

- Elaborează un ghid pentru aplicanții la programul de excelență care va cuprinde: pre-condiții de selecție, procedura de selecție (pre-propunere și propunere completă), informații de natura aspectelor legislative privind mecanismul de finanțare, formularele și anexele necesare a fi completate pentru participarea la competiție
- Asigură comunicarea cu universitățile și subsistemul de monitorizare științifică
- Adoptă deciziile de monitorizare

Subsistemul de monitorizare științifică:

- Selectarea experților evaluatori (monitorizarea programului va putea fi realizată de o echipă mixtă: monitori români și străini)
- Realizarea exercițiilor de evaluare intermediară și finală

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

- Elaborarea rapoartelor de monitorizare, în care sunt incluse: observații, recomandări de modificare și propunerea de decizie de monitorizare (aprobare/respingerea raportului)

Subsistemul de monitorizare financiară:

- Asigură comunicarea cu contractorii
- Selectează auditorii independenți care să realizeze auditul final
- Adoptă deciziile de monitorizare

Auditorul independent (român și străin)

- Realizează evaluarea independentă a proiectelor finanțate.

Expertul evaluator (agenția va încheia contracte cu experții străini)

- Verifică și analizează rapoartele intermediare și finale
- Formulează observații și constatări

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

7. Managementul programului

7.1. Structura și activitățile entității responsabile de managementul programului

”Agenția” care va fi responsabilă de managementul programului de excelență este o unitate din interiorul CNCSIS, care cooperează cu Consiliile Ministerului Educației și Cercetării, precum și cu universitățile beneficiare. Evaluarea se realizează pe baza unei metodologii de către agenție printr-un grup operativ compus din experți în învățământ superior și beneficiari ai învățământului superior în colaborare cu un institut de prestigiu de sondare a opiniei publice.

1. Acțiuni pentru operaționalizarea procesului de evaluare și monitorizare. Procesul de evaluare și monitorizare va conține următoarele acțiuni:

- înființarea unității din cadrul CNCSIS;
- constituirea grupurilor operative de lucru formate din experți;
- elaborarea metodologiei de selectare a participanților în proiect ;
- elaborarea metodologiei de evaluare și monitorizare a activității participanților;
- colectarea datelor și validarea lor;
- prelucrarea datelor ;
- realizarea rapoartelor de progres necesare monitorizării;
- crearea suportului informațional pentru activitățile unității din cadrul CNCSIS (pagini WEB, acces on-line);
- publicarea rezultatelor PE;
- organizare de dezbateri.

2. Organizarea unității din cadrul CNCSIS

Activitatea este coordonată de un Comitet Director (Steering Committee) care are atribuții de elaborare a strategiilor și tacticilor de ierarhizare, validarea metodologiilor și instrumentelor, supervizarea aplicațiilor și validarea ierarhizării.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Activitatea propriu-zisă este condusă de un Director Executiv care are în subordine patru Grupuri de Lucru (GL 1-4), precum și Secretariatul programului. Aceste Grupuri de lucru vor organiza următoarele operațiuni:

- elaborarea metodologiilor de lucru, punctual pentru cele două programe (domenii și universități);
- elaborarea benchmarking-ului pe fiecare domeniu; culegerea și validarea datelor;
- dezvoltarea de aplicații informatice ca suport al întocmirii ierarhizării și diseminării ei în societate;
- monitorizarea PE

Organigrama unității din cadrul CNCSIS este prezentată mai jos.

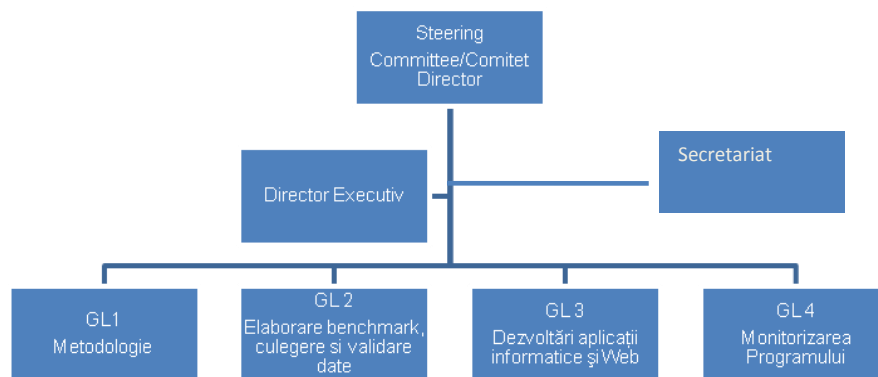

Figura 2 Organigrama agenției de management a programului

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

3. Planificarea ciclului programului de excelență (Tabel 8)

ACTIVITATI	An 1	An 2	An 3	An 4	An 5	An 6	An 7	An 8
1. Dezvoltarea structurii executive si a procedurilor detaliate ale programului	█							
2. Apel pre-propuneri	█							
2.1 Pregatire si Lansare apel	█							
2.2 Perioada apel deschis	█							
2.3 Evaluare pre-propuneri	█							
3. Apel propuneri complete		█						
3.1 Pregatire Lansare apel		█						
3.2 Perioada apel deschis		█						
3.3 Evaluare propuneri		█						
4. Contractare universitati selectate			█					
5. Derularea efectiva a finantarii			█	█	█	█	█	
6. Monitorizarea si Evaluarea proiectelor finantate			█	█	█	█	█	█
6.1 Monitorizare si evaluari ad-hoc			█	█	█	█	█	█
6.2 Evaluare periodica si finala			█	█	█	█	█	█
7. Evaluarea programului					█			█
8. Activitati de follow-up								█

Teme de discuție:

- instituția/instituțiile care își asumă realizarea acestui exercițiu
- surse de finanțare pentru costurile de organizare și administrație
- componența echipei de lucru
- metodologie detaliată pentru aplicații (dacă va fi cazul).

8. Recomandări legislative

8.1 Strategii, programe și legislație aplicabile în învățământul superior

Pentru realizarea excelenței, aplicarea de strategii, politici și existența unui cadru legal favorabil, sunt absolut necesare. În viziunea lui Brent Ruben, condițiile realizării excelenței, la nivel de sistem, sau la nivel de universitate, sunt următoarele:

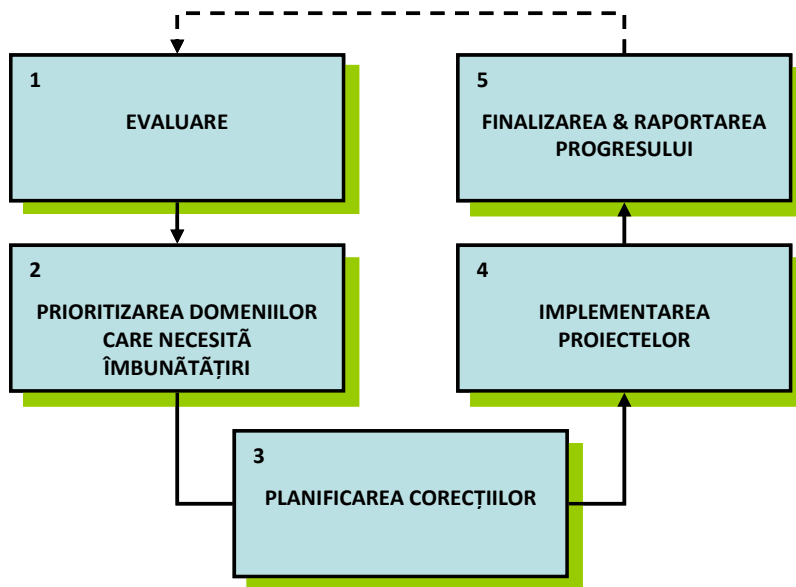

Figura 3 . Model de realizare a excelenței (Ruben)

Sursa: adaptat după Ruben, Brent T (2007) *Excellence in Higher Education. An Integrated Approach to Assessment, Planning, and Improvement in Colleges and Universities*, Nacubo

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Astfel modelul lui Ruben se bazează pe următoarele elemente definitorii pentru excelență:

- **Leadership**
 - Definește, comunică și modelează viziunea și valorile la care organizația aspiră, incluzând concentrarea asupra nevoilor beneficiarilor și a comunității în general;
- **Planificare strategică**
 - Traduce aspirațiile în planuri cu obiective clare, și urmărește îndeplinirea acestora;
- **Beneficiari**
 - Ascultă și înțelege nevoile și perspectivele grupului de beneficiari pe care îl deservește; Dezvoltă un serviciu etic la nivel de organizație; Identifică și remediază potențialele erori.
- **Programe și servicii**
 - Identifică, analizează, standardizează și îmbunătățește în mod continuu calitatea și eficiența programelor, serviciilor și a proceselor asociate pentru asigurarea celor mai înalte standarde;
- **Angajați și mediul de lucru**
 - Creează o cultură ce încurajează excelența, implicarea, dezvoltarea profesională, loialitatea și mândria de a face parte din acea organizație. Răsplătește și recunoaște performanța și sincronizează obiectivele indivizilor cu cele ale organizației.
- **Evaluare și folosirea informației**
 - Evaluează calitatea și eficiența programelor și serviciilor fundamentale pentru îndeplinirea misiunii și a celorlalte domenii ale organizației. Împărtășesc în mod eficient informația, cunoștințele și expertiza în cadrul organizației și în afara ei.
- **Rezultate și realizări**
 - Adună informații necesare pentru a evalua stadiul de progres și rezultatele și folosește informația pentru a orienta deciziile zilnice și îmbunătățirile. Compară realizările și rezultatele proprii cu cele ale altor instituții similare, ale competitorilor și ale liderilor din domeniu și comunică rezultatele și realizările către cât mai mulți receptori.

În viziunea autorului, excelența se poate evalua în funcție de următorii indicatori:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII**Tabel 9 Indicatori pentru evaluarea excelenței în învățământul superior**

<p><u>Procese Cheie</u></p> <p>Eficiență Eficacitate Ciclicitate Reducerea costurilor</p> <p><u>Relatii Externe</u></p> <p>Studenti Industrie Administrație Colaboratori / Parteneri Furnizori / Vanzatori Studenti Potențiali</p> <p>Satisfacție Schimb de Experiență Contribuții la Comunitatea Locală și la nivel național</p>	<p><u>Activități de Suport</u></p> <p><u>Servicii IT</u></p> <p>Servicii Suport Adequate Timp de Nefuncționare Timp de Răspuns Satisfacția Utilizatorilor Finanțare Costuri Operaționale</p> <p><u>Servicii Resurse Umane</u></p> <p>Fluiditatea Informației Timp de Răspuns Satisfacția Utilizatorilor Folosirea Tehnologiei</p>	<p><u>Satisfacția la Locul de Muncă</u></p> <p>Grad de Atractivitate Gradul de Fluctuație/Retenție Sistem de Compensații Climat Mediul de lucru</p> <p><u>Dezvoltare Profesională</u></p> <p>Cursuri / Programe oferite Gradul de Satisfacție a cursanților Nevoi Rezultatele Invățării Servicii de Suport Adequate</p> <p><u>Aspecte Financiare</u></p> <p>Nivelul Finanțării Venituri Costuri Operaționale</p>
---	--	---

Sursa: adaptat după Ruben, Brent T (2007) *Excellence in Higher Education. An Integrated Approach to Assessment, Planning, and Improvement in Colleges and Universities*, Nacubo

Toate aceste condiții pot constitui un bun cadru teoretic și metodologic pentru crearea premiselor excelenței, însă, fără existența unei autonomii largite sau totale a instituțiilor academice, aceste principii nu pot fi puse în practică.

1.Strategii și programe.

La nivel internațional și comunitar european: Strategia de la Lisabona; Orientările Strategice Comunitare privind Coeziunea; Comunicarea Comisiei Europene privind societatea informațională; programul de lucru „Educația și formarea profesională orizont 2010”; Programul de acțiune integrat în domeniul învățării pe tot parcursul vieții 2007-2013; prevederile Declarației de la Bologna (1999); Obiectivele Mileniului, stabilite în anul 2000; Deceniul ONU

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

„Educație pentru o Dezvoltare Durabilă” 2005-2014 și Strategia în acest sens aprobată la Vilnius în 2005, sub egida Comisiei Economice ONU pentru Europa (UNECE); Strategia Uniunii Europene „Europa 2020” din martie 2010; Strategia EUROPA 2020 la nivel european.⁷

La nivel național: Cadrul Strategic Național de Referință 2007-2010; Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2007-2013; Programul Operațional Sectorial „Dezvoltarea Resurselor Umane” 2007-2013, care stabilește 7 axe prioritare de acțiune, dintre care cel puțin trei au relevanță asupra evoluției viitoare a sistemului național de educație și formare profesională; Programul Național de Reformă pentru Agenda Lisabona 2007-2010 – document de referință care include dezvoltarea educației și a formării profesionale printre măsurile prioritare; Strategia Educației pentru Dezvoltare Durabilă - elaborată în anul 2007 pe baza recomandărilor Strategiei UNECE; Pactul pentru Educație – semnat în anul 2008 la nivel național de toate formațiunile politice; Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României – Orizonturi 2013-2020-2030; Strategia EUROPA 2020 la nivel național.⁸

2. Cadrul normativ

Legislația națională actuală nu definește foarte clar conceptul de educație terțiară.⁹ În general, modelul tradițional al învățământului universitar este încă în vigoare, iar universitățile care există devin un ultim refugiu pentru tinerii șomeri, aceasta devenind o problemă acută a

⁷ Aprobata de Consiliul Europei în martie 2010. <http://www.dae.gov.ro/articol/962/strategia-europa-2020-la-nivel-european> (august 2010). Dintre cele patru linii directoare integrate pentru politici de ocupare face parte: **LD 9: Îmbunătățirea performanțelor sistemelor de educație și formare la toate nivelurile și creșterea participării la formele de învățământ superior.** Ca recomandare: “Învățământul superior trebuie să fie mai deschis către beneficiari non-tradiționali, iar rata de participare la formele de educație terțiară sau echivalente trebuie să crească”.

⁸ **Obiectiv național 4. Educație.** <http://www.dae.gov.ro/articol/961/strategia-europa-2020-la-nivel-na-ional> (august 2010). A se vedea și Raportul privind ținta educație terțiară, care subliniază limitările existente (de natură legislativă, administrativă, cauzate de nivelul veniturilor și de condițiile sociale și limitări din punct de vedere al implementării pe piața forței de muncă) și stabilește măsurile și resursele pentru atingerea obiectivelor legate de învățământul terțiar.

În același document, a se vedea și **Alte măsuri stabilite pentru atingerea obiectivelor pe fiecare perioadă 2011-2013; 2013-2015; 2016-2020.** <http://www.dae.gov.ro/admin/files/Rezumat%20tinta%20educatie%20tertiara.pdf> (august 2010).

⁹ Conform **OBIECTIV STRATEGIA EUROPA 2020** : *Creșterea ratei populației cu vârsta de 30-34 ani absolventă a unei forme de educație terțiară - 40%*, Limitări legislative.

<http://www.dae.gov.ro/admin/files/Rezumat%20tinta%20educatie%20tertiara.pdf> (septembrie 2010)

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

accesului, echității și calității. Dezvoltarea unui sistem diversificat de educație terțiară ar putea fi un pas înainte.¹⁰

În cele ce urmează amintim câteva dintre actele normative care reglementează, fie direct, la modul expres activitatea din instituțiile de învățământ superior, fie indirect, legiuitorul stabilind reguli pentru toate instituțiile bugetare, respectiv și pentru cele de învățământ superior.

Comentarii pe marginea actelor normative mai jos enumerate am făcut în celelalte capitole sau subcapitole din prezentul raport.

Legislație directă

Câteva acte normative în vigoare care ar avea legătură cu ierarhizarea și excelența universităților:

- **Constituția României**, cu modificările și completările aduse prin Legea nr. 429/2003:

Art. 32. Dreptul la învățătură, care prevede la alineatul „(4) Învățământul de stat este gratuit, potrivit legii”, iar la alineatul „(6) Autonomia universitară este garantată”.

- Legea nr. 287/2004 - Legea consorțiilor universitare¹¹;

- Legea nr. 84/1995 legea învățământului¹², modificată și completată;

- Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 191/25 noiembrie 2008¹³ pentru modificarea și completarea Legii învățământului nr. 84/1995; O.U.G. nr. 191/2008 a fost aprobată prin Legea nr. 182/2009¹⁴;

- Legea nr. 128/1997 privind Statutul personalului didactic¹⁵, cu modificările și completările ulterioare;

¹⁰ Preluat din **POLITICILE NAȚIONALE PENTRU EDUCAȚIE. ANALIZĂ TEMATICĂ, Raport regional, Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est, Masa de lucru 1. Grupul de lucru pentru educație, CCNM/DEELSA/ED(2001)**, Organisation for Economic Co-operation and Development, **06 June 2001**, http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/thematic_review_national_polices_educat-oth-rmn-t05.pdf (septembrie 2010).

¹¹ Publicată în M.Of. nr. 614 din 7 iulie 2004.

¹² Republicată în M.Of. nr. 606/10 decembrie 1999.

¹³ Publicată în M.Of. nr. 817 din 5 decembrie 2008.

¹⁴ Legea nr. 182 din 13 mai 2009 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 191/2008 pentru modificarea și completarea Legii învățământului nr. 84/1995 a fost publicată în M.Of. nr. 335 din 20 mai 2009.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

- Legea nr. 288/2004 privind organizarea studiilor universitare¹⁶;
- Hotărârea Guvernului Nr. 567/2005¹⁷, privind organizarea și desfășurarea studiilor universitare de doctorat;
- Ordinul Ministrului Educației și Cercetării nr. 4491/2005 privind organizarea și desfășurarea studiilor universitare de doctorat;
- Hotărârea nr. 404/2006 privind organizarea și desfășurarea studiilor universitare de masterat;
- Hotărârea Guvernului Nr. 890 / 2008¹⁸, privind denumirile calificărilor și titlurile conferite absolvenților învățământului universitar de licență înmatriculați în anul I.

Calitate

- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75 din 12 iulie 2005 privind asigurarea calității educației¹⁹, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 87/2006²⁰, reglementează asigurarea calității și se aplică tuturor organizațiilor furnizoare de educație care operează pe teritoriul României, constituind astfel cadrul legislativ pentru dezvoltarea unei culturi instituționale a calității educației și protecția beneficiarului de educație. Pentru evaluarea externă a calității educației din instituțiile de învățământ superior a fost înființată Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS).
- Cadrul legislativ privitor la ARACIS:
 - H.G. nr. 1.257/2005 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare al Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS)²¹;
 - H.G. nr. 1418 din 11 octombrie 2006 pentru aprobarea Metodologiei de evaluare externă, a standardelor, a standardelor de referință și a listei indicatorilor de performanță a Agenției Române de Asigurare a Calității în învățământul Superior²²;

¹⁵ Publicată în M.Of. nr. 158 din 16 iulie 1997.

¹⁶ Publicată în M.Of. nr. 614 din 7 iulie 2004.

¹⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 540/2005.

¹⁸ Publicată în M.Of. nr. 629/2008.

¹⁹ Publicată în M.Of. nr. 642 din 20 iulie 2005.

²⁰ Publicată în M.Of. nr. 334 din 13 aprilie 2006.

²¹ Publicată în M.Of. nr. 966 din 1 noiembrie 2005.

²² Publicată în M.Of. nr. 865/23 octombrie 2006.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

- H.G. nr. 1512 din 19 noiembrie 2008²³ pentru modificarea Metodologiei de evaluare externă, a standardelor, a standardelor de referință și a listei indicatorilor de performanță a Agenției Române de Asigurare a Calității în învățământul Superior, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1.418/2006.

Salarizare/impozitare

Fără a avea pretenția de a epuiza domeniul, în cele ce urmează ne vom opri doar la câteva acte normative care reglementează în mod expres salarizarea personalului din instituțiile de învățământ și la acte normative care reglementează salarizarea întregului sistem bugetar, incluzând și personalul didactic universitar. Comentarii pe marginea legislației referitoare la salarizarea personalului didactic am făcut în capitolul referitor la asigurarea autonomiei universitare.

- H.G. nr. 327 din 20 martie 2003 privind plafoanele pe baza cărora se calculează costurile salariale directe la contractele de finanțare încheiate din fonduri bugetare;

- Ordinul M.E.C.T. nr. 1.350 din 20 iunie 2007 pentru aprobarea metodologiei de calcul al drepturilor salariale care se acordă personalului didactic încadrat pe funcțiile din anexele la Ordonanța Guvernului nr. 11/2007 (pentru plata cu ora);

- Codul fiscal - Legea 571/2003, coroborată cu H.G. 44/2004 privind normele metodologice de aplicare; [completat și modificat prin:

- O.U.G. Nr. 58/2010²⁴ privind modificarea Codului fiscal și alte măsuri financiar-fiscale;

- O.U.G. nr. 59/2010²⁵ privind Codul fiscal (majorarea impozitelor!);

- O.U.G. 82/2010²⁶ pentru modificarea art. 7 alin. (1) pct. 2 subpct. 2.1 din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, precum și pentru modificarea art. III din O.U.G. nr. 58/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal și alte măsuri financiar-fiscale].

²³ Publicată în M.Of. nr. 813/4 decembrie 2008.

²⁴ Publicată în M.Of. nr. 431 din 28 iunie 2010.

²⁵ Publicată în M.Of. nr. 442 din 30 iunie 2010.

²⁶ Publicată în [M.Of. nr. 638 din 10 septembrie 2010](#).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOS DRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

- Legea nr. 329 din 5 noiembrie 2009²⁷ privind reorganizarea unor autorități și instituții publice, raționalizarea cheltuielilor publice, susținerea mediului de afaceri și respectarea acordurilor-cadru cu Comisia Europeană și Fondul Monetar Internațional;
- Legea nr. 330 din 5 noiembrie 2009²⁸ privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice;
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 1 din 25 ianuarie 2010²⁹ privind unele măsuri de reîncadrare în funcții a unor categorii de personal din sectorul bugetar și stabilirea salariilor acestora, precum și alte măsuri în domeniul bugetar;
- Legea nr. 118 din 30 iunie 2010³⁰ privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar;
- Ordinul Ministerului Finanțelor Publice nr. 1.933 din 2 iulie 2010³¹ pentru aprobarea Normelor metodologice privind virarea la bugetul de stat a sumelor rezultate prin reducerea drepturilor salariale pentru personalul instituțiilor prevăzute la art. 3 din Legea nr. 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar

Cercetare

- Legea nr. 319 din 8 iulie 2003³² privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare.
- H.G. nr. 327 din 20 martie 2003³³ privind plafoanele pe baza cărora se calculează costurile salariale directe la contractele de finanțare încheiate din fonduri bugetare;
- H.G. nr. 475 din 23 mai 2007³⁴ privind aprobarea Planului național de cercetare-dezvoltare și inovare II, pentru perioada 2007-2013;
- H.G. nr. 551/2007³⁵ pentru aprobarea Criteriilor și standardelor, precum și a Metodologiei de evaluare și atestare a capacității de a desfășura activități de cercetare-dezvoltare

²⁷ Publicată în M.Of. nr. 761 din 9 noiembrie 2009.

²⁸ Publicată în M.Of. nr. 762 din 9 noiembrie 2009.

²⁹ Publicată în M.Of. nr. 62 din 27 ianuarie 2010.

³⁰ Publicată în M.Of. nr. 441 din 30 iunie 2010.

³¹ Publicat în M.Of. nr. 477 din 12 iulie 2010

³² Publicată în M.Of. nr. 530 din 23 iulie 2003 .

³³ Publicată în M.Of. nr. 223 din 3 aprilie 2003.

³⁴ Publicată în M.Of. nr. 371 din 31 mai 2007.

³⁵ Publicată în M.Of. nr. 416 din 21 iunie 2007.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

de către unități și instituții care au în obiectul de activitate cercetarea-dezvoltarea și de acreditare a unităților componente ale sistemului de cercetare-dezvoltare de interes național;
.../Documents and Settings/rebreanu/Sintact 2.0/cache/Legislatie/temp/00103628.HTM
- #

- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79 din 1 septembrie 2010³⁶ pentru modificarea unor acte normative din domeniul cercetării.

Drepturile de autor

- Legea nr. 8 din 14 martie 1996³⁷ privind dreptul de autor și drepturile conexe, cu modificările și completările ulterioare.

Legislație conexă

- Codul muncii - Legea nr. 53 din 24 ianuarie 2003³⁸, modificată și completată;
- Legea nr. 500 din 11 iulie 2002 privind finanțele publice³⁹, modificată și completată;
- Legea nr. 273 din 29 iunie 2006 privind finanțele publice locale⁴⁰, modificată și completată.

8.2 Aspecte privind clasificarea, excelența și finanțarea universităților, prevăzute în proiectul de Lege a educației

“Generarea și exploatarea de cunoaștere au devenit surse vitale ale creșterii bunăstării pe plan global. Cunoașterea reprezintă totodată elementul central ce determină competitivitatea și ca atare statele lumii, în special cele dezvoltate, s-au angajat în generarea sistematică a acesteia, dezvoltând sisteme naționale și interacțiuni internaționale tot mai sofisticate.

Accentuarea globalizării a condus la creșterea importanței colaborării internaționale, a schimbului de cunoaștere explicită și a creat comunități științifice internaționale puternice, fără însă a reduce importanța pe care complexul de factori locali o are în adaptarea și valorificarea cunoașterii. În acest mediu de colaborare și competiție în același timp, semnificația excelenței a

³⁶ Publicată în M.Of. nr. 638 din 10 septembrie 2010.

³⁷ Publicată în M.Of. nr. 60 din 26 martie 1996,

³⁸ Publicată în M.Of. nr. 72 din 5 februarie 2003.

³⁹ Publicată în M.Of. nr. 597 din 13 august 2002.

⁴⁰ Publicată în M.Of. nr. 618 din 18 iulie 2006.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

cunoscut o creștere exponențială. Entitățile și indivizii care ating acest nivel devin extrem de valoroși, având capacitatea de a atrage resurse și de a influența atât mediul științific, cât și sistemele socio-economice. Acesta este și motivul pentru care statele dezvoltate fac eforturi pentru a atrage oamenii de știință și ingineri cu performanțe deosebite și totodată de a atinge masa critică de cercetare în domenii strategice.”⁴¹

Proiectul de Lege a educației modifica actuala arhitectură normativă (Legea nr. 84/1995), întrucât include statutul personalului didactic, precum și o serie de reglementări conținute anterior în alte acte normative (aspecte din legea calității etc.). Proiectul se afla în momentul de față la Parlament și există serioase șanse de a fi în scurt timp adoptat cu puține modificări⁴².

În prezentul capitol avem în vedere cele trei tipuri de universități propuse de noua reglementare, aspecte legate de încurajarea și sprijinirea excelenței, precum și modul în care acestea se vor reflecta în finanțarea instituțiilor de învățământ superior după intrarea în vigoare a Legii educației.

1. Un nou element : clasificarea universităților în funcție de misiunea specifică

Diferențierea instituțiilor de învățământ superior presupune o specializare și delimitare a rolurilor și funcțiilor acestora.

Astfel, în proiect se fac următoarele distincții: după tipul de finanțare – între instituții publice sau private; după programele academice oferite – licență, masterat, doctorat.

La nivel de specializarea instituțională, pe de o parte, există o reglementare relativă la învățământul superior în general (dispoziții generale) și, pe de altă parte, există dispoziții relative la forme specifice de învățământ superior – cum ar fi învățământul superior medical,

⁴¹ Din Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2007-2013, 1.1 Contextul internațional. http://www.postdoctorat.ase.ro/files/STRATEGIA_NATIONALA_DE_CERCETARE_DEZVOLTARE.pdf (septembrie 2010).

⁴²Proiectul de lege privind educația națională a fost discutat și avizat de Guvern, într-o primă lectură pe 17 martie 2010, și a fost prezentat în dezbateri publice pentru o perioadă de două săptămâni, la finalul căreia acesta a revenit la Guvern, pentru aprobare. Pe 12 Aprilie 2010 proiectul Legea educației, a fost aprobată de Guvern. Proiectul a fost trimis spre dezbateri la Parlament. Premierul Emil Boc a anunțat că Guvernul va solicita Legislativului ca legea educației naționale să fie adoptată până la sfârșitul sesiunii din primăvara 2010. De altfel, Biroul Permanent al Camerei Deputaților a aprobat ca proiectul elaborat de Guvern să aibă termenul limită de dezbateri și adoptare 26 mai. În luna septembrie 2010 Legea educației naționale încă nu fusese aprobată de cele două camere ale Parlamentului.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

învățământul superior militar și învățământul de informații, de ordine publică și securitate națională. Acest cadru poate și trebuie să fie aprofundat pe baza autonomiei universitare, a cartei universităților etc.

Cea mai interesantă este apariția unei diferențieri în funcție de misiune. Scopul pare să fie orientarea suportului financiar pentru programe specifice performante. Este vorba de ierarhizarea programelor de studii și, ca o consecință a acestei ierarhizări, de apariția unei diferențieri a universităților în funcție de misiunea lor specifică.

Ca urmare, vor exista:

- Universități preponderent de învățare, care vor avea menirea de a avea programe până la nivel de licență. Dacă aceste universități vor avea unele programe foarte bune (care pot să meargă până la nivel de master) ele vor putea să facă acest lucru. Este vorba de universități mai noi sau mai mici și care au un rol foarte important pentru comunitatea pe care o servesc. Cu timpul, ele pot să se dezvolte și să intre într-o altă categorie.

- Al doilea tip de universități va consta în universități care vor putea să aibă programe până la nivel de master și în mod excepțional nivel de doctorat, respectiv post-doctorat.

- Al treilea tip este cel al universităților de cea mai înaltă calitate, care vor putea să meargă până la nivel de doctorat, respectiv post-doctorat.

Pe baza evaluării programelor de studii și a capacităților instituționale, universitățile se vor clasifica în trei categorii⁴³: a) universități preponderent de educație; b) universități de educație și cercetare științifică și creație artistică; c) universități de cercetare avansată și educație.

2. Mecanisme de evaluare și diferențiere desprinse din Proiectul de Lege a educației naționale

Aspectele privind calitatea cuprinse în Proiectul de Lege a educației reflectă o anumită continuitate în raport cu cadrul normativ în vigoare (Legea nr. 84/1995).

Asigurarea calității devine un principiu afirmat în Proiectul Legii educației naționale⁴⁴. La un nivel mai concret, se constată o continuitate cu pașii deja realizați în ceea ce

⁴³ Conform art.171 (4) din proiectul Legii educației naționale.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

privește asigurarea calității în învățământul superior. De exemplu, articolul 193 alineat (5) din Proiect afirmă că “Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS) sau alte instituții abilitate își realizează atribuțiile precizate în Legea Asigurării Calității”. Prin urmare, legea asigurării calității rămâne în vigoare (în limitele dispozițiilor sale care nu intră în conflict cu Proiectul Legii educației naționale)⁴⁵.

De asemenea, o serie de dispoziții din reglementarea în vigoare relativ la calitatea învățământului se regăsesc și în noul Proiect de lege⁴⁶.

Proiectul Legii educației prevede un sistem de susținere a excelenței individuale a membrilor comunității academice (cadre didactice, studenți, cercetători). Se poate vorbi aici mai degrabă de o diferențiere ca individualizare a parcursului pentru a favoriza excelența.

Astfel, conform articolului 176: “Formele de sprijin pentru cadrele didactice, studenții și cercetătorii cu performanțe excepționale includ: a) granturi de studii sau de cercetare la universități din țară sau din străinătate, acordate pe bază de competiție; b) granturi pentru

⁴⁴ A se vedea art. 3:”Principiile care guvernează învățământul preuniversitar și superior din România sunt: (...) (2) Principiul calității, în baza căruia activitățile de învățământ se raportează la standarde de referință și bune practici internaționale”, sau art. 105 alineat (1): ”Sistemul național de învățământ superior se bazează pe următoarele principii (...) d) principiul asigurării calității (...)”

⁴⁵ A se vedea art. 308 (1): “Prezenta lege intră în vigoare în termen de 30 de zile de la publicarea ei în Monitorul Oficial al României. La data intrării în vigoare a legii, se abrogă LEGEA nr. 84 din 24 iulie 1995, Legea învățământului, republicată în M.Of. nr. 606/10 decembrie 1999, Legea 2/2008, precum și orice alte dispoziții contrare prezentei legi”.

⁴⁶ Se pot cita în acest sens: art.170 (1): “Asigurarea calității învățământului superior și cercetării universitare este o atribuție fundamentală a Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului. În realizarea acestei atribuții, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului colaborează cu Agenția Română de Asigurare a Calității (ARACIS), alte agenții înscrise în Registrul European al Agențiilor de Asigurare a Calității în învățământul superior, precum și cu Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior, Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare și Consiliul de Etică Universitară, conform legislației în vigoare”.

Art.171 (1) “Pentru asigurarea calității în învățământul superior, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, prin organismele abilitate, realizează evaluarea programelor de studii și evaluarea instituțională a universităților”.

Art.172 (5) “Evaluarea programelor de studii și a instituțiilor de învățământ superior se face periodic la inițiativa Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului sau a universităților. Rezultatele evaluării se fac publice pentru informarea beneficiarilor de educație și transparență instituțională”.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

efectuarea și finalizarea unor cercetări, inclusiv teze de doctorat; c) aprobarea unor rute educaționale flexibile, care permit accelerarea parcursului de studii universitare; d) crearea de instrumente și mecanisme de susținere a inserției lor profesionale în țară, astfel încât să valorifice la nivel superior atât talentul cât și achizițiile realizate prin formare”.

Dacă în ceea ce privește acreditarea și evaluarea programelor de licență, noul Proiect nu prevede nimic special, situația este cu totul alta în raport cu studiile universitare de masterat și doctorat.

În acest domeniu Proiectul adaugă relativ puține elemente la reglementările existente (Legea calității sau metodologia de evaluare a ARACIS). Cu toate acestea, consacrarea lor într-o lege de importanța legii educației le asigură o anume imutabilitate normativă.

Astfel, legat de programele de masterat, articolul 193 alineat (3) prevede că “Guvernul are atribuții referitoare la: (...) d) aprobarea propunerilor, metodologiilor, criteriilor și standardelor înaintate de Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior...”. De asemenea, articolul 141 alineat (1) prevede că “Acreditarea pentru o universitate a unui domeniu pentru studii universitare de masterat împreună cu numărul maxim al studenților care pot fi școlarizați se realizează prin hotărâre de guvern în urma evaluării externe realizate de către ARACIS sau de către o altă agenție de asigurare a calității, din țară sau străinătate, înregistrată în Registrul European al Agențiilor de Asigurare a Calității (EQAR)”.

Schimbări importante în raport cu cadrul normativ în vigoare sunt cele relative la studiile doctorale. Astfel, articolul 144 alineat (3) enunță că “Acreditarea și evaluarea se face pentru fiecare instituție de învățământ superior și pentru fiecare domeniu de doctorat din cadrul acestora de către ARACIS și CNCSIS, pe baza unui sistem de criterii și a unei metodologii care se aprobă prin hotărâre de Guvern, la propunerea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului. Fiecare domeniu și UOD sau IOSUD sunt evaluate periodic din 5 în 5 ani”.

Așadar, metodologia evaluării și acreditării programelor doctorale va fi diferită de cea deja aplicată pentru asigurarea calității în învățământul superior. Probabil că propunerea de metodologie va fi emisă tot de către ARACIS (eventual cu implicarea CNCSIS), ea urmând să fie ulterior adoptată printr-o hotărâre de guvern.

Organismele care vor realiza efectiv *activitatea de acreditare și evaluare a programelor doctorale* sunt atât ARACIS cât și CNCSIS (rolul jucat de aceasta din urmă instituție fiind o noutate în raport cu reglementarea în vigoare).

De asemenea, conform articolului 144 alineat (4) va fi sancționat legislativ rezultatul unei asemenea evaluări întrucât: “Pe baza rezultatelor evaluării instituției de învățământ superior,

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

ARACIS și CNCSIS propun Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului acordarea sau, după caz, retragerea dreptului de organizare de studii universitare de doctorat. Dreptul de a organiza studii universitare de doctorat se atestă prin ordin al ministrului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului”.

a) instituții abilitate

Potrivit art. 170 alineat (1) Asigurarea calității învățământului superior și cercetării universitare este o atribuție fundamentală a Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului. În realizarea acestei atribuții, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului colaborează cu Agenția Română de Asigurare a Calității (ARACIS), alte agenții înscrise în Registrul European al Agențiilor de Asigurare a Calității în învățământul superior, precum și cu Consiliul National al Cercetării Științifice din Învățământul Superior, Consiliul National de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare și Consiliul de Etică Universitară, conform legislației în vigoare. Alineatul (2) al art. 170 prevede faptul că universitățile care refuză să facă publice datele solicitate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, încalcă principiul răspunderii publice și sunt sancționate cu una sau mai multe dintre sancțiunile specificate în prezenta lege.

b) clasificare și ierarhizare

Conform art. 171 alineat (1), pentru asigurarea calității în învățământul superior, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, prin organismele abilitate, realizează evaluarea programelor de studii și evaluarea instituțională a universităților. Alineatul (2) prevede că *Metodologia de ierarhizare a programelor de studii și de clasificare a universităților se aprobă prin hotărâre de guvern în maximum 6 luni de la promulgarea acestei legi*, iar alineatul (3) că *aplicarea metodologiei de ierarhizare și clasificare intră în răspunderea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și este realizată de către un consorțiu format din: ARACIS, CNCSIS, CNATDCU și de un organism internațional selectat pe baza de competiție*.

În ceea ce privește *aplicarea metodologiei de ierarhizare și clasificare*, articolul 171 alineat (3) se referă la un “consorțiu format din: ARACIS, CNCSIS, CNATDCU și de un organism internațional selectat pe bază de competiție”. Rezultă că rolul ARACIS va fi oarecum diminuat în acest domeniu (în raport cu poziția sa relativ la asigurarea calității) deoarece aplicarea metodologiei va fi asigurată aici în comun alături de CNCSIS, CNATDCU și, ca o inovație majoră, de ”un organism internațional selectat pe bază de competiție”⁴⁷.

⁴⁷De remarcat ca Art.193 (4) nu contrazice aceasta interpretare ”Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului are următoarele atribuții principale: (...) d) realizează, prin intermediul Agenției Române de Asigurare a

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Probabil că prin acte normative derivate (hotărâri de guvern ori instrucțiuni de aplicare ale legii educației) se vor preciza și alte aspecte relativ la semnificatia termenului “consorțiu” ca și modalitățile de determinare a organismului internațional selecționat prin competiție. Sau, poate, urmează ca legiuitorul român să adopte o nouă lege prin care să înlocuiască Legea nr. 287/2004 - Legea consorțiilor universitare aplicabilă în prezent – prin care să se reglementeze toate tipurile de consorții legate de învățământul superior, organizarea, funcționarea și misiunea lor.

c) evaluarea periodică

Art. 172 (...) alineat (5) prevede că evaluarea programelor de studii și a instituțiilor de învățământ superior se face periodic la inițiativa Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului sau a universităților. Rezultatele evaluării se fac publice pentru informarea beneficiarilor de educație și transparență instituțională.

d) evaluarea internă și clasificarea departamentelor

Rolul CNCSIS (Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior) în construcția unei metodologii-cadru devine din nou esențial pentru *ierarhizarea cercetării*.

Potrivit Art. 173 alineat (1), fiecare universitate are obligația să realizeze, la intervale de maximum 5 ani, evaluarea internă și clasificarea departamentelor pe 5 niveluri de performanță în cercetare, conform unei metodologii cadru elaborate de Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior și aprobate prin ordin de ministru. Rezultatele evaluării și clasificării se fac publice. În baza alineatului (2) al art. 173, Senatul universitar, la propunerea rectorului, în baza evaluării interne, va putea dispune reorganizarea sau desființarea departamentelor sau instituțiilor slab performante, fără a prejudicia, în vreun fel, studenții.

e) Sprijinirea excelenței individuale

Excelența instituțională va fi completată și printr-un sistem coerent de susținere a excelenței individuale, fapt ce va asigura o sporire a competitivității membrilor comunității academice (cadre didactice, studenți, cercetători). Astfel, conform articolului 176: “Formele de sprijin pentru cadrele didactice, studenții și cercetătorii cu performanțe excepționale includ: a) granturi de studii sau de cercetare la universități din țară sau din străinătate, acordate pe bază de competiție; b) granturi pentru efectuarea și finalizarea unor cercetări, inclusiv teze de doctorat; c) aprobarea unor rute educaționale flexibile, care permit accelerarea parcursului de studii

Calității în Învățământul Superior sau al altor organisme abilitate, evaluarea periodică, diferențierea universităților și ierarhizarea programelor de studii ale acestora”.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

universitare; d) crearea de instrumente și mecanisme de susținere a inserției lor profesionale în țară, astfel încât să valorifice la nivel superior atât talentul cât și achizițiile realizate prin formare”.

3. Aspecte financiare prevăzute în proiectul de lege a educației naționale: concentrarea resursei financiare în direcția excelenței

Diferențierea și ierarhizarea nu și-ar atinge integral scopul (asigurarea excelenței academice) dacă s-ar opri la construirea unei tipologii și ierarhii menite doar să informeze pe viitorii studenți asupra celor mai bune alegeri a traiectoriei academice.

Constrângerile bugetare și necesitatea de a aloca fondurile cu eficacitate maximă (alocarea rațională a resurselor și maximizarea rezultatelor) au impus un mecanism de finanțare simetric cu cel de edificare a diferențierii și ierarhizării. Fiecare universitate își va asuma o misiune, iar finanțarea va fi coerentă cu misiunea asumată de ea.

Finanțarea se va face diferențiat pe fiecare categorie de universitate și în funcție de ierarhie pentru a nu se disipa resursele (a se vedea legătura cu diferențierea în funcție de misiunea universităților).

În acest sens, art. 171 în alineatul (5) prevede că finanțarea din surse publice se va face diferențiat, pe categorii de universități și în funcție de poziția în ierarhie a programelor de studii, iar în alineatul (6) prevede că Statul finanțează programele de excelență în orice categorie de universități⁴⁸.

Totodată, urmează a se finanța din fonduri publice: programe de licență în universitățile menționate la alin.(4), lit. a) [universități preponderent de educație]; programe de licență și masterat în universitățile menționate la alin.(4), lit. b.) [universități de educație și cercetare științifică și creație artistică], precum și programe de doctorat, masterat și licență din universitățile menționate la alin. (4), lit. c) [universități de cercetare avansată și educație].

a) pârghii financiare

Potrivit art. 175, Statul încurajează excelența în instituțiile de învățământ superior prin pârghii financiare specifice, existente în prezenta lege, după cum urmează: a) un procent minim de 30% din **finanțarea de bază** se acordă universităților publice pe baza criteriilor și

⁴⁸ Să se fi inspirat legiuitorul român din modelul malaezian privind selectarea universităților APEX? A se vedea *Supra*, B.2. Modelul malaezian, p. 8.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI,
CERCETĂRII,
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

standardelor de calitate stabilite de Consiliul Național al Finanțării Învățământului Superior și aprobate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului; b) **fondul de dezvoltare instituțională** se adresează celor mai bune instituții de învățământ superior din fiecare categorie;

b) **fondurile de finanțare suplimentară** și granturi alocate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.

Art. 200 alineat (1) stabilește că finanțarea universităților urmează a se realiza prin următoarele categorii de fonduri:

- **Fondul pentru finanțarea de bază;**
- **Fondul pentru finanțarea complementară;**
- **Fondul pentru finanțarea suplimentară;**
- **Fondul pentru incluziune și burse studentești, și**
- **Fondul constituit din venituri proprii la nivelul fiecărei universități,**

iar alineatul (2) stabilește că Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului va asigura **finanțarea de bază pentru universitățile publice**, prin granturi de studiu, bazate pe echivalentul costului mediu per student, per domeniu, pe cicluri de studiu. Granturile de studiu vor fi alocate prioritar spre acele domenii care asigură dezvoltarea sustenabilă și competitivă a societății, iar, în interiorul domeniului, prioritar celor mai bine plasate programe în ierarhia calității acestora. Universitățile au dreptul să gestioneze granturile primite, în baza reglementărilor proprii.

(3) Finanțarea de bază este multianuală, asigurându-se pe toata durata unui ciclu de studii.

(4) **Finanțarea complementară se acordă** de către Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului la recomandarea CNFIS **universităților publice** și se va face pe baza proiectelor de dezvoltare instituțională. CNFIS selectează și recomandă pentru finanțare complementară doar proiectele de dezvoltare instituțională viabile și asigură monitorizarea realizării acestora.

(5) **Finanțarea suplimentară se acordă din fonduri publice** de către Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului **pentru a stimula excelența instituțiilor și a programelor de studii, atât din cadrul universităților publice, cât și a celor private**. Fondul va fi alocat exclusiv celor mai bine plasate universități și programe de studii, la recomandarea comună a ARACIS și CNCSIS.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI,
CERCETĂRII,
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

(6) **Fondul pentru incluziune și burse studentești se acordă din fonduri publice de către Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, pentru asigurarea egalității de șanse și a performanțelor profesionale studentești.**

De observat faptul că legiuitorul nu precizează tipul de universitate (publică sau privată) la care studiază această categorie de studenți!

(7) **Fondurile obținute din resurse proprii, inclusiv cele de la studenții străini, rămân complet la dispoziția universităților.**

(8) **Categoriile de cheltuieli eligibile pentru fiecare tip de finanțare și metodologia de distribuire a acestora se stabilește prin hotărâre de guvern, la inițiativa Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, în termen de maximum șase luni de la promulgarea prezentei legi.**

De subliniat faptul că legiuitorul nu precizează modul în care sunt constituite fondurile prevăzute, lăsându-le astfel la latitudinea Guvernului.

(9) Rectorii, prin contractul instituțional încheiat cu Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, sunt direct responsabili de alocarea resurselor instituției, prioritar spre departamentele cele mai performante.

c) finanțarea preferențială

În baza art. 201 alineat (1), programele de studii de masterat și doctorat în științe și tehnologii avansate, cele care se desfășoară în limbi de circulație internațională, precum și doctoratele în co-tutelă cu universități de prestigiu din străinătate urmează să beneficieze de **finanțare preferențială**, iar potrivit alineatului (2) al aceluiași articol, **fondurile rămase la sfârșitul anului din execuția bugetului prevăzut în contractul instituțional, precum și fondurile aferente cercetării științifice universitare și veniturile extrabugetare, rămân la dispoziția universităților** și se cuprind în bugetul de venituri și cheltuieli al instituției, fără vârsăminte la bugetul de stat și fără afectarea alocațiilor de la bugetul de stat pentru anul următor.

d) forma juridică a finanțării: contractele instituționale

Art.202 alineatul (1) din proiectul legii educației naționale prevede că **finanțarea universităților se face în baza unui contract instituțional încheiat între Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și universități**. Contractele instituționale se fac publice din momentul semnării lor, sunt auditate periodic de către CNFIS, la solicitarea

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului care, în baza rapoartelor primite, stabilește măsurile ce se impun [alineatul (2)].

Un aspect important: **toate materialele, echipamentele și publicațiile achiziționate de universități pentru activitățile de educație și cercetare sunt scutite de TVA și de taxe vamale** [art. 202, alineat (3)].

8.3 Reglementarea juridică a autonomiei universitare în România

“Principiul autonomiei universitare este cheia de boltă a învățământului european.”⁴⁹

1. Prevederi legale care încurajează autonomia universitară

Legislația în vigoare.

Potrivit **Constituției României** din anul 1991, art. 32. Dreptul la învățătură, alineatul (6), „**autonomia universitară este garantată**”.

Legea nr. 84/1995 a învățământului, în Titlul II. Sistemul național de învățământ, Capitolul IX. Învățământul superior, Secțiunea a 7-a, art. 89-96, reglementează înțelesul autonomiei universitare ca **drept** al comunității universitare, precum și modul de evidențiere și exercitare a autonomiei universitare de către universități.

A nu se uita, fiind prevăzută în Constituția României, autonomia universitară este un drept fundamental care trebuie respectat atât de autoritățile statului, prin actele de aplicare normativă pe care le adoptă/emit, cât și de titularii acestui drept, prin actele de aplicare individuală. Mai mult, se înțelege că titularul unui asemenea drept are și obligații în exercitarea lui.

În sensul art. 89, alineatul (1) din **Legea învățământului nr. 84/1995**, autonomia universitară constă în „**dreptul comunității universitare de a se conduce, de a-și exercita libertățile academice fără nici un fel de ingerințe** ideologice, politice sau religioase, **de a-și asuma un ansamblu de competențe și obligații** în concordanță cu opțiunile și orientările strategice naționale ale dezvoltării învățământului superior, stabilite prin lege.”

⁴⁹ A se vedea scrisoarea deschisă a unui grup de cadre didactice de la Universitatea București “**Educația, transformată într-un privilegiu social**”. <http://www.jurnalul.ro/stire-special/educatia-transformata-intr-un-privilegiu-social-542572.html> (3 mai 2010).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Totodată, Legea nr. 84/1995 precizează în art. 92, alineatul (2) că **autonomia universitară vizează domeniile conducerii, structurării și funcționării instituției, ale activității didactice și de cercetare științifică, ale administrării și ale finanțării**, iar în alineatul (3) prevede modalitățile/activitățile prin care se realizează **autonomia universitară**.

În plan financiar, autonomia universitară se realizează ca drept de gestionare, potrivit legii și răspunderii personale, a fondurilor alocate de la bugetul public național sau provenite din alte surse, inclusiv a veniturilor realizate din taxele în valută de la studenți și cursanți străini, potrivit criteriilor stabilite de comun acord cu Ministerul Educației, Cercetării și Inovării [art. 92, alineatul (4)].

Totodată, legea încă în vigoare (Legea nr. 84/1995) prevede și faptul că autonomia universitară se corelează cu principiul răspunderii personale și publice pentru calitatea întregii activități didactice și de cercetare științifică pe care o desfășoară instituția respectivă de învățământ superior. Ceea ce nu poate acoperi autonomia universitară așa cum este ea prevăzută, sunt angajările pe post, salarizarea diferențiată și nu în mod socialist cum prevede Legea Salarizării Unice, alocarea fondurilor din resurse extrabugetare sub formă de "lumpsum" unor direcții de excelență. Dacă universitățile se vor supune Legii Finanțelor Publice, care nu este o pârgie de încurajare a progresului, fondurile instituționale alocate în programul de excelență, nu se vor putea cheltui eficient, sau nu se vor putea cheltui chiar.

Potrivit **Legii nr. 287/2004, a consorțiilor universitare**, Ministerul Educației și Cercetării, respectând principiile autonomiei universitare, sprijină înființarea de consorții universitare printr-o politică de finanțare complementară stimulativă (art. 12).

Interesantă, dar și cel mai aproape de prevederea constituțională privind garantarea autonomiei universitare, este prevederea din art. 13 potrivit căreia universitățile și unitățile de cercetare-dezvoltare membre ale consorțiilor universitare **își păstrează întreaga autonomie în gestionarea resurselor de care dispun**, fără mențiunea „potrivit legii” sau cu „respectarea legii”. Rezultă că, prezentă într-un consorțiu, o universitate beneficiază de mai multă autonomie universitară, sau este doar o scăpare a legiuitorului urmând ca autonomia universitară să fie exercitată tot „potrivit legii”, adică cu limitările legale aplicabile tuturor instituțiilor de învățământ superior?

Legislația aflată în stadiul de proiect

Spre deosebire de legea actuală (Legea nr. 84/1995) care reglementează învățământul în România, și care definește autonomia universitară ca fiind un **drept** al comunității universitare,

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

proiectul Legii educației naționale, aflat încă⁵⁰ spre dezbateră în Parlament, în art. 110 alineat (2) precizează faptul că **autonomia universitară dă dreptul** comunității universitare să-și stabilească misiunea proprie, strategia instituțională, structura, activitățile, organizarea și funcționarea proprie, **cu respectarea strictă a legislației în vigoare**.

Proiectul Legii educației naționale, în titlul I. Dispoziții generale, art. 3, printre alte **principii** care guvernează învățământul universitar din România⁵¹, menționează în alineatul (8) **principiul autonomiei universitare**, completat de principiul libertății academice (al. 9), în condițiile respectării principiului răspunderii publice, în baza căruia unitățile și instituțiile de învățământ răspund public de performanțele lor (al. 6).

Tot potrivit **Proiectului Legii educației naționale**, autonomia universitară și libertatea academică sunt garantate prin lege [art. 110, alineatul (1)], autonomia universitară exercitându-se numai cu condiția asumării publice [art. 110, alineatul (4)].

Proiectul Legii educației naționale nu formulează o definiție a „autonomiei universitare” – prevăzută ca principiu în art. 3. alineatul (8) -, ci precizează doar dreptul universităților ce rezultă în baza aplicării ei [art. 100 alineat (2)]. Nici celelalte principii alături de care autonomia universitară guvernează învățământul superior din România, redate în art. 105, alineatul (1), literele a) - j) nu sunt definite. Doar legat de răspunderea publică sunt precizate, în art. 111, obligațiile pe care le au toate instituțiile de învățământ superior, publice sau private, printre care și libertatea academică.

Totodată, potrivit **Proiectului Legii educației naționale**, **aspectele fundamentale ale autonomiei universitare se exprimă în cartea universității**, aprobată, **în concordanță strictă cu legislația în vigoare** [art. 110, alineatul (3)], de senatul universitar, căruia i se prevede [în art. 189, alineat (1), litera a)] ca primă atribuție garantarea libertății academice și a autonomiei universitare. **Modul în care universitățile își exercită autonomia universitară și își asumă misiunea generală și pe cea proprie și își exercită răspunderea publică se află sub controlul Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului** (art. 108).

⁵⁰ În septembrie 2010.

⁵¹ **Proiectul Legii educației naționale**, prevede, în Titlul I. DISPOZIȚII GENERALE, Art. 3 Principiile care guvernează învățământul preuniversitar și superior din România, și reia, în Titlul III. ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR, 1. Dispoziții generale, art. 105 alineat (1) literele a) - j), principiile pe care se bazează învățământul superior: principiul autonomiei universitare; principiul libertății academice; principiul răspunderii publice; principiul asigurării calității; principiul echității; principiul eficienței manageriale și financiare; principiul transparenței; principiul respectării drepturilor și libertăților studenților și ale personalului academic; principiul independenței de ideologii, religii și doctrine politice; principiul libertății de mobilitate națională și internațională a studenților, cadrelor didactice și cercetătorilor.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

2. Prevederi legale care descurajează autonomia universitară

Legislație și interpretare

La momentul actual în România autonomia universitară este reglementată prin câteva acte normative (menționate mai sus), dar încorsetată în limite strânse printr-un număr mult mai mare de acte normative, legate în special de aspecte financiare, rămânându-i un culoar destul de îngust de manifestare. Rezultatul interpretării este că autonomia universitară are un spațiu restrâns de exercitare.

Din lista de acte normative menționate în cadrul raportului, actele normative care stabilesc un cadru rigid și uniform pentru toate instituțiile de învățământ superior, indiferent de performanțe, menționăm:

Actele normative privind salarizarea bugetarilor – luăm în considerare în special reglementările din ultimii doi ani și pachetul de legi ale austerității din anul 2010:

- Legea nr. 330 din 5 noiembrie 2009 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice;

- O.U.G. nr. 1 din 25 ianuarie 2010 privind unele măsuri de reîncadrare în funcții a unor categorii de personal din sectorul bugetar și stabilirea salariilor acestora, precum și alte măsuri în domeniul bugetar;

- H.G. nr. 327 din 20 martie 2003 privind plafoanele pe baza cărora se calculează costurile salariale directe la contractele de finanțare încheiate din fonduri bugetare;

- Ordinul MECT nr. 1.350 din 20 iunie 2007 pentru aprobarea metodologiei de calcul a drepturilor salariale care se acordă personalului didactic încadrat pe funcțiile din anexele la Ordonanța Guvernului nr. 11/2007, - plata cu ora;

- Legea nr. 118 din 30 iunie 2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar.

Cu toate aceste reglementări, literatura de specialitate⁵² a remarcat faptul că modul în care a fost interpretată autonomia universitară - despre care Constituția României enunță că este garantată – constituie un handicap important al mecanismului de reglare a sistemului universitar din România. Responsabilitatea circumscrierii autonomiei universitare a fost lăsată la nivelul legii, ceea ce înseamnă că depinde în mare măsură de percepția și hotărârile unor persoane care,

⁵² Gabriel Andreescu, Miklós Bakk, Lucian Bojin, Valentin Constantin, *Comentarii la Constituția României*, Editura Polirom, București, 2010, pp. 74-75.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

deținând puterea normativă și de conturare de politici la un moment dat, au și puterea de a redefini interesul public în raport cu interesele proprii.

Chiar dacă legea actuală a învățământului (Legea nr. 84/1995) definește autonomia universitară, s-a făcut referire la deviațiile unor conducători ai instituțiilor academice care prin comportament au „prostituat” și sensul constituțional al autonomiei universitare⁵³. Alți autori⁵⁴ surprind trei direcții ale abuzurilor înregistrate: a) eliberarea vieții universitare de constrângerile firești de calitate și responsabilitate a instituțiilor academice față de societate; b) încălcarea, în ciuda garanției constituționale, a unor condiții inerente autonomiei instituțiilor de învățământ superior; c) transformarea autonomiei universitare în garantul promovării unui proiect de confesionalizare a societății românești”.

Autonomia universitară, conform legislației încă în vigoare (Legea nr. 84/1995 a învățământului), se exercită „potrivit legii”. Acest „potrivit legii” înseamnă, pe de o parte, că există reglementări comune tuturor categoriilor de instituții de învățământ superior, reglementări cărora trebuie să li se supună, și, pe de altă parte, mai înseamnă și faptul că legiuitorul poate reglementa prin intermediul unor acte normative stricte, limitative sau poate adopta o lege specială care să se adreseze unui număr restrâns de instituții de învățământ superior care să acorde un alt orizont de desfășurare sub aspectul autonomiei universitare.

În Constituția României există prevederea expresă de garantare a autonomiei universitare și este dezvoltată în legea organică privind învățământul din România, existând posibilitatea ca instituțiile de învățământ public să se bucure la modul real de autonomie universitară. O analiză în profunzimea lucrurilor ne oferă un rezultat restrictiv al interpretării legii întrucât există o mulțime de acte normative (care înseamnă acel „potrivit legii”) și care, cel puțin în ultimul an, a limitat nepermis de mult posibilitatea de exercitare a autonomiei universitare și, în subsidiar, ignorând cu nepăsare nevoile reale ale României. Pentru că se cere din partea cadrelor didactice excelență, spirit creator și inovativ, recunoaștere internațională, a se ține pasul cu informația și noutățile pentru actualizarea materiilor predate, dar infrastructura, motivația instituțională, motivația individuală sunt neglijate.

Pentru a sublinia limitarea autonomiei universitare și fără a avea pretenția de a epuiza domeniul, în cele ce urmează ne vom opri doar la câteva acte normative care reglementează în mod expres salarizarea personalului din instituțiile de învățământ și la acte normative care

⁵³ A se vedea Ion Deleanu, *Instituții și proceduri constituționale în dreptul român și în dreptul comparat*, Editura C.H. Beck, București, 2006, Nota 3 subsol, p. 510.

⁵⁴ Gabriel Andreescu, Miklós Bakk, Lucian Bojin, Valentin Constantin, *Comentarii la Constituția României*, Editura Polirom, București, 2010, p. 73.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

reglementează salarizarea întregului sistem bugetar, incluzând și personalul didactic universitar, sau aspecte fiscale, cu câteva comentarii unde am crezut de cuviință.

Legea nr. 329 din 5 noiembrie 2009⁵⁵ privind reorganizarea unor autorități și instituții publice, raționalizarea cheltuielilor publice, susținerea mediului de afaceri și respectarea acordurilor-cadru cu Comisia Europeană și Fondul Monetar Internațional. Din cadrul acestei legi, ne oprim la reglementările art. 10 alineat (1) potrivit căruia „în perioada octombrie-decembrie 2009, conducătorii autorităților și instituțiilor publice, indiferent de modul de finanțare, au obligația de a diminua cheltuielile de personal, în medie cu 15,5% lunar, prin aplicarea uneia dintre următoarele măsuri: a) să acorde personalului propriu, indiferent de statutul acestuia, zile libere fără plată pentru o perioadă de până la 10 zile lucrătoare; b) să reducă programul de lucru; c) să dispună o măsură ce combină alternativele prevăzute la lit. a) și b); d) altă măsură cu efect echivalent.”

Chiar dacă este vorba despre un act normativ aplicat două luni în anul 2009, dincolo de alte aspecte neglijate prin adoptarea unei asemenea măsuri la toate categoriile de instituții bugetare, considerăm că legiuitorul a „uitat” specificul educației, care este unul de „foc continuu”. În învățământ nu poți închide biroul și pleca în concediu fără salariu în timpul anului școlar/universitar! Aplicând această lege, cum poate fi vorba despre autonomie universitară când ești obligat să-ți iei liber! Nici atitudinea impusă de a nu munci, nici reducerea salariului pentru munca prestată nu au fost corecte și au deschis calea pentru reglementări din ce în ce mai restrictive, neținând cont nici de specificul unor domenii de activitate, dar nici de realul interes al României.

Cu toate că prin Decizia Curții Constituționale nr. 1414/4 noiembrie 2010⁵⁶, Legea nr. 329/2009 a fost declarată constituțională „în măsura în care prevederile cap. IV din lege nu se referă la persoanele pentru care durata mandatului este stabilită expres prin Constituție”, a existat și o opinie separată pe care o împărtășim și din care extragem câteva argumente:

“1. Reglementarea prevăzută ca o **lege este în realitate o sumă de reglementări privind diverse domenii care nu au legătură între ele, sub niciun aspect, conținând materii diferite**, cum ar fi: autorități publice, salarizări bugetare, competențe ale unor persoane juridice, reorganizarea acestora, pensii și salarii, probleme de mediu înconjurător, societăți comerciale, mediul de afaceri,

⁵⁵ Publicată în M.Of. nr. 761 din 9 noiembrie 2009.

⁵⁶ Decizia Curții Constituționale nr. 1.414 din 4 noiembrie 2009 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii privind reorganizarea unor autorități și instituții publice, raționalizarea cheltuielilor publice, susținerea mediului de afaceri și respectarea acordurilor-cadru cu Comisia Europeană și Fondul Monetar Internațional a fost publicată în M.Of. nr. 796 din 23 noiembrie 2009.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

mediul agricol și activități agricole, încheind cu cap. IX - Dispoziții finale, care în 13 articole, cu puncte și subpuncte, modifică și abrogă zeci de acte normative.

De aceea, socotim că nu doar întregul pachet legislativ nu întrunește condițiile prevăzute de art. 114 din Constituție, ci chiar această reglementare nu poate constitui un proiect de lege unitar. **Reglementarea este eterogenă și confuză**, iar înainte de a fi adoptată de Parlament nu îndeplinea condițiile unui proiect de lege, prevăzut de art. 114 din Constituție, asupra căruia Guvernul să-și poată asuma răspunderea.

În aceste condiții, sesizarea trebuia admisă și legea declarată neconstituțională.

2. Cu privire la sesizarea de neconstituționalitate a unor articole din lege ... Potrivit art. 11 din legea nr. 329/2009, **munca suplimentară, nemaifiind retribuită, nici în cazul în care nu se poate compensa cu timp liber, devine obligatorie și gratuită**, textul fiind neconstituțional pentru că instituie munca forțată. Or, potrivit art. 42 alin. (1) din Constituție, munca forțată este interzisă.

Legea nr. 330 din 5 noiembrie 2009 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice⁵⁷, de asemenea, îngreudește posibilitatea de a stabili salarii în mod diferențiat.

Astfel, în art. 3 precizează principiile pe care se bazează sistemul de salarizare, printre care se numără: “ b) supremația legii, în sensul că drepturile de natură salarială se stabilesc numai prin norme juridice de forță legii”, ceea ce înseamnă că angajatorul nu mai poate negocia, nu mai poate stabili un alt salariu decât cel pe care legiuitorul îl stabilește. Un alt principiu ar fi: “e) sustenabilitate financiară, prin stabilirea de majorări salariale în baza legilor speciale anuale...”. Mai mult, în art. 30 alineatul (5) legiuitorul prevede faptul că “În anul 2010, personalul aflat în funcție la 31 decembrie 2009 își va păstra salariul avut, fără a fi afectat de măsurile de reducere a cheltuielilor de personal din luna decembrie 2009”. În Capitolul V, Aplicarea etapizată a legii, art. 41 alineat (1) se statuează că “Începând cu 1 ianuarie 2011 și până la 31 decembrie 2012 sistemul public de salarizare și ierarhizare va fi reformat și simplificat printr-un proiect de lege, care să prevadă inclusiv: reducerea numărului de funcții din sectorul bugetar, trecerea treptată la salarii nominale, îmbunătățirea ierarhiilor în cadrul domeniilor bugetare și a sistemului de grade, gradații și trepte salariale.” Printre principiile pe care se bazează legea [art. 41 alineat (2)] se numără și « controlul unitar; ministrii sau **conducătorii**

⁵⁷ Publicată în M.Of. nr. 762 din 9 noiembrie 2009.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

instituțiilor publice care fac obiectul acestei legi nu pot acorda drepturi salariale suplimentare față de cele prevăzute de prezenta lege » și « eliminarea cumulului de funcții ».

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 1 din 25 ianuarie 2010 privind unele măsuri de reîncadrare în funcții a unor categorii de personal din sectorul bugetar și stabilirea salariilor acestora, precum și alte măsuri în domeniul bugetar.

Din acest act normativ semnalăm, în primul rând, abrogarea unei prevederi dintr-o lege specială printr-o ordonanță de urgență care, chiar dacă are putere de lege, poate fi modificată prin legea de aprobare sau chiar respinsă prin lege. Este vorba despre abrogarea [prin art. 14 litera m)] unor articole [art. 50 alineat (10) și art. 90 alineat (5)] din Legea nr. 128/1997 privind Statutul personalului didactic privind remunerarea cu 15% în plus la salariul de bază a personalului didactic atât din învățământul preuniversitar, cât și a celui din învățământul superior care are titlul științific de doctor. Oare acel procent nu reprezenta un drept deja câștigat?⁵⁸

Mai mult, potrivit art. 3 al OUG nr. 1/2010, „Prin contractele sau acordurile colective și individuale de muncă **nu pot fi negociate salarii sau alte drepturi de natură salarială care excedează prevederilor Legii-cadru nr. 330/2009**”. Așadar, toată lumea urmează a fi salarizată potrivit grilei stabilite de lege.

Legea nr. 118 din 30 iunie 2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar reprezintă în momentul de față una dintre cele mai aspre măsuri luate în ultima perioadă, și anume, reducerea drepturilor de natură salarială de care beneficiază personalul din cadrul autorităților și instituțiilor publice, indiferent de modul de finanțare, cu 25%, în această categorie fiind incluse, paradoxal, și reglementarea privind reducerea cu 50% a transportului pe mijloacele de transport feroviar, pe liniile interne, în caz de deplasare la manifestări științifice [prevăzută în Legea nr. 128/1997 privind Statutul personalului didactic, art. 104 alineat (3) și art. 107 alineat (4)].

Impactul asupra veniturilor a Codului fiscal - Legea nr. 571/2003, modificat și completat, și a „legilor austerității” din iulie 2010 (O.U.G. nr. 58/2010 și O.U.G. nr. 59/2010).

⁵⁸ S-ar putea ca, peste puțină vreme, toate aceste măsuri așa-zis ale austerității să fie considerate ca “nedreptate legală”. Spicuim în acest sens și parafrazăm pledoaria prezentată în fața Curții Constituționale Federale a Germaniei, chiar dacă nu este vorba de un caz similar, dar concluzia ar fi aplicabilă și României: impresia că un cadru legal poate ordona totul după voința sa „ar însemna o revenire la atitudinea unui pozitivism legal, lipsit de valoare, care a fost deja demult depășită în știința și practica juridică”. Precizăm că „toate teoriile pozitivistice susțin teza separației, conform căreia conceptul de drept trebuie astfel definit încât el să nu includă elemente morale”. *Apud* Robert Alexy, *Conceptul și validitatea dreptului*, Editura Paralela 45, Colecția Drept, Politică, Societate, Pitești, 2008, pp. 11, 14.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Codul fiscal - Legea 571/2003⁵⁹ - [completat și modificat prin „pachetul de legi ale austerității”: OUG Nr. 58/2010 privind modificarea Codului fiscal și alte măsuri financiar-fiscale; OUG nr. 59/2010 privind Codul fiscal <majorarea impozitelor !>].

Prin O.U.G. nr. 58/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal și alte măsuri financiar-fiscale. Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal a suferit numeroase completări și modificări dintre cele care afectează personalul didactic universitar ar fi: introducerea la **articolul 7 alineatul (1), după punctul 13 a unui nou punct, punctul 131, cu următorul cuprins:** „13¹. **dreptul de autor și drepturile conexe** — constituie obiect al acestora operele originale de creație intelectuală în domeniul literar, artistic sau științific, oricare ar fi modalitatea de creație, modul sau forma de exprimare și independent de valoarea și destinația lor, operele derivate care au fost create plecând de la una sau mai multe opere preexistente, precum și drepturile conexe dreptului de autor și drepturile sui-generis, potrivit prevederilor Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, cu modificările și completările ulterioare.”

Ceea ce înseamnă **impozitarea drepturilor de autor**, pe lângă faptul că se datorează contribuțiile individuale de asigurări sociale, asigurări sociale de sănătate și asigurări de șomaj, chiar dacă baza de calcul la care se aplică aceste contribuții este limitată la 5 salarii medii brute pe economie la nivelul salariului mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale!⁶⁰

De asemenea, O.U.G. 58/2010⁶¹ abrogă prevederile privind scutirea de la plata impozitului pe veniturile din salarii stabilite pentru acordarea tichetelor de vacanță⁶², precum și a prevederilor privind scutirea de la plata impozitului pe veniturile din salarii stabilite pentru acordarea tichetelor de masă⁶³.

La scurtă vreme după adoptarea O.U.G. nr. 58/2010, aceasta a fost deja modificată prin O.U.G. 82/2010 pentru modificarea art. 7 alin. (1) pct. 2 subpct. 2.1 din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, precum și pentru modificarea art. III din O.U.G. nr. 58/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal și alte măsuri financiar-fiscale.

⁵⁹ Coroborată cu H.G. 44/2004 privind normele metodologice de aplicare.

⁶⁰ Potrivit O.U.G. nr. 58/2010, art. III, alineatele (2) și (3).

⁶¹ O.U.G. nr. 58/2010, Art. IV., literele a) și b).

⁶² Este vorba despre art. 3 alin. (3) și (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 8/2009 privind acordarea tichetelor de vacanță, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 110 din 24 februarie 2009.

⁶³ Este vorba despre art. 8 din Legea nr. 142/1998 privind acordarea tichetelor de masă, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 13 iulie 1998, cu modificările și completările ulterioare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Rezultă atât faptul că autonomia universitară este limitată prin acte normative care reglementează situații generale, dar și că această bălbăială legislativă nu face decât să creeze un cadru total impropriu de exercitare a autonomiei universitare, de focalizare pe aspectele esențiale învățământului universitar. Mai mult, se insinuează o stare de insecuritate, de lipsă de prestață în societate a profesorilor, toate acestea afectând și desfășurarea spiritului creator, obținerii de excelență în universități, de determinare a unora să se orienteze spre țarmuri mai primitive și care au criterii mai puțin rigide de apreciere a valorilor umane.

Legea nr. 500 din 11 iulie 2002 privind finanțele publice are ca obiect stabilirea principiilor, cadrul general și procedurile privind formarea, administrarea, angajarea și utilizarea fondurilor publice, precum și responsabilitățile instituțiilor publice implicate în procesul bugetar. Potrivit art. 70, prin care se reglementează execuția de casă a bugetelor instituțiilor publice, instituțiile publice, indiferent de sistemul de finanțare și de subordonare, inclusiv activitățile de pe lângă unele instituții publice, finanțate integral din venituri proprii, efectuează operațiunile de încasări și plăți prin unitățile teritoriale ale trezoreriei statului în a căror rază își au sediul și la care au deschise conturile de venituri, cheltuieli și disponibilități. Mai mult, instituțiilor publice le este interzisă efectuarea acestor operațiuni prin băncile comerciale și le este obligatoriu să transmită bugetul aprobat, tot potrivit legii, unității teritoriale a trezoreriei statului.⁶⁴ Nerespectarea acestor norme cu caracter imperativ sunt considerate de legiuitor drept contravenții.⁶⁵

Odată menționate aceste reglementări, se subînțelege că exercitarea unei autonomii universitare privind gestionarea aspectelor financiare din universitate este limitată de prevederile legale. Dincolo de aceste reglementări care, oricum sunt limitative, cât de credibil și serios va rămâne bugetul aprobat al unei universități, când însuși Statul, prin autoritățile competente nu asigură o coerență și o stabilitate. Iată că în ultimul an au fost adoptate o serie de acte normative prin care se realizează o scădere a veniturilor, desființarea scutirilor de impozitare a unor venituri și o majorare a impozitelor și taxelor. Toate acestea, în condiții în care la fiecare act normativ prin care se operau se spunea că este ultima și cea mai bună soluție. Ne întrebăm cine are curajul de a mai crede că măcar bugetul propus va rămâne același până la sfârșitul anului și nu va trebui modificat succesiv?

Proiectul Legii educației naționale.

⁶⁴ Conform art. 70 alineatele (1)-(3) din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice.

⁶⁵ Conform art. 72 alineatul (1) litera c) din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Proiectul Legii educației naționale, prevede, în Titlul I. DISPOZIȚII GENERALE, Art. 3 Principiile care guvernează învățământul preuniversitar și superior din România, și reia, în Titlul III. ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR, 1. Dispoziții generale, art. 105 alineat (1) literele a) - j), principiile pe care se bazează învățământul superior: principiul autonomiei universitare; principiul libertății academice; principiul răspunderii publice; principiul asigurării calității; principiul echității; principiul eficienței manageriale și financiare; principiul transparenței; principiul respectării drepturilor și libertăților studenților și ale personalului academic; principiul independenței de ideologii, religii și doctrine politice; principiul libertății de mobilitate națională și internațională a studenților, cadrelor didactice și cercetătorilor.

Toate aceste principii prevăzute în legea-cadru a educației naționale, interpretate și exercitate cu bună-credință, pot asigura un cadru propice excelenței universitare. Problema care se ridică este în ce măsură celelalte prevederi ale Proiectului de lege a educației naționale, precum și alte acte normative, care reglementează aspecte care nu țin exclusiv de procesul educațional și de cercetare, permit sau limitează exercitarea autonomiei universitare.

Mai mult, spre deosebire de alte legi-cadru, care cuprind și definiții ale termenilor mai importanți⁶⁶, **Proiectul Legii educației naționale** nu are un asemenea capitol sau anexă în care termenii utilizați să fie definiți. O atare situație, în condiții în care proiectul legii educației naționale vine cu noutăți, poate determina interpretarea neunitară a legii.

După cum s-a exprimat deja un grup de membri ai comunității academice din România: „Proiectul anulează conținutul autonomiei și deschide calea politicării Universității prin posibilitatea extinsă pe care o oferă Guvernului de a controla Universitatea, de a destitui rectorii, de a înființa și desființa discreționar programe de studii și de a decide, fără criterii clare, privilegierea unor universități în detrimentul altora. Mai mult, proiectul invită Ministerul Educației și agențiile publice abilitate la un demers ulterior de reglementare susceptibil să suprimă și ultimele marje de libertate permise spațiului academic. Dacă litera și spiritul proiectului vor deveni lege, universitățile românești riscă să fie aduse într-o situație de dependență politică și de mediocritate intelectuală.” ... „Viziunea managerială care ghidează întregul proiect subminează grav nu numai caracterul public, dar și pe cel național al școlii și al Universității. Școala nu-și mai propune să construiască conștiința civică și națională a tinerelor

⁶⁶ De exemplu, O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 265/2006, în articolul 2 cuprinde o enumerare a termenilor utilizați.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

generații, să formeze persoane adaptabile cultural și profesional, ci numai "competențe" limitate și improbabile pentru o piață a muncii a cărei evoluție nu o mai poate prezice nimeni".⁶⁷

Sigur, este firesc să existe acte normative care să ofere un cadru desfășurării activității de învățământ superior. Depinde însă cât de mult principiile enunțate vor fi luate cu adevărat în considerare de Guvern (unde legea prevede adoptarea unor hotărâri) sau ministerul educației (unde legea prevede ordine de ministru). Dincolo de aceste aspecte însă, în însuși conținutul proiectului Legii educației naționale există unele prevederi care pun pe gânduri, cum ar fi: art. 119 alineat (5) potrivit căruia Guvernul, la propunerea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și sportului, poate înființa/desființa facultăți în situații temeinic justificate. Observăm că nu se pune în discuție consultarea senatului respectivei universități, cum este regula stabilită în art. 119 alineat (2) de la care se precizează că se face excepție.

Conform Proiectului de lege a educației naționale [art. 110, alineatele (2)-(3)], exercitarea autonomiei universitare se realizează „cu respectarea strictă a legii”. Din nou, depinde cum apreciază legiuitorul nevoia unei autonomii universitare!

Toate aceste măsuri, prevăzute atât în legislația în vigoare, cât și cele din proiectul de lege, nu fac altceva decât să frâneze autonomia universitară, s-o țină în chingi neconstituționale, după părerea noastră⁶⁸.

Orice limitare, ciuntire sau imixtiune care tulbură exercitarea autonomiei universitare se constituie, pe de o parte, în frână a dezvoltării instituționale a universităților și, pe de altă parte, în atingerea criteriilor de performanță pentru a fi recunoscut calitativ nu doar pe plan național ci și pe plan internațional. Acestea fiind „îndeplinite”, înseamnă și un mare pas înapoi pe care România îl face în această perioadă și în ceea ce privește educația, în special în ceea ce privește învățământul superior.

3. Propuneri de modificări în legile actuale care să întărească și să stabilizeze autonomia universitară

Ar fi mai multe variante legate de asigurarea unui cadru mai larg de garantare autonomiei universitare, astfel:

⁶⁷ A se vedea scrisoarea deschisă a unui grup de cadre didactice de la Universitatea București “Educația, transformată într-un privilegiu social”. <http://www.jurnalul.ro/stire-special/educatia-transformata-intr-un-privilegiu-social-542572.html> (3 mai 2010).

⁶⁸ A se vedea și opinia separată din cadrul Deciziei Curții Constituționale nr. 1414/2009 privind neconstituționalitatea Legii nr. 329/2009, prima prin care s-au operat reducerile salariale în bloc, tuturor salariaților bugetari.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

a) Adoptarea unui act normativ prin intermediul căruia să fie stabilite reglementări speciale pentru toate instituțiile de învățământ superior care să deroge de la unele obligații financiare ce le revin tuturor instituțiilor bugetare – o lege a învățământului superior.

Ar putea părea riscant, întrucât, dacă în condiții în care legea era mai strictă, interpretarea autonomiei universitare nu s-a făcut întotdeauna cu bună-credință, în condiții de relaxare a constrângerilor legale, în special a celor fiscale, numărul situațiilor de interpretare defectuoasă a autonomiei universitare ar putea crește. Cu toate acestea, dacă legea respectivă ar defini clar termenii utilizați, am putea avea în vedere o prezumție de bună-credință, și că nu se vor repeta situațiile de interpretare și aplicare aberante.

În această situație, aflându-ne în prezența unei legi speciale, se aplică principiul potrivit căruia legea specială are prioritate față de legea generală, aplicarea s-ar realiza ca atare la nivelul tuturor universităților, fără alte modificări legislative.

b) Adoptarea unei legi prin care să fie modificate expres toate actele normative care limitează, într-un fel sau altul, autonomia universitară. Parte dintre actele normative care limitează autonomia universitară au fost enunțate în prezentul raport, o altă parte ar putea fi semnalate de către cei implicați efectiv în exercitarea autonomiei universitare și care s-au lovit de barierele impuse de legislația existentă. Un asemenea demers s-ar baza pe o activitate laborioasă și mult prea îndelungată. S-ar pierde timp prețios.

c) Ca o propunere de *lege ferenda*, ar putea fi luată în considerare **adoptarea unei legi speciale care să se adreseze unui număr restrâns de instituții de învățământ superior, lege prin intermediul căreia să se asigure o interpretare mai largă a noțiunii/dreptului/principiului autonomiei universitare.** În acest fel, pornind și de la principiul bunei-credințe al celor care își asumă responsabilitatea managementului unei asemenea universități, să se acorde acestora o mai mare libertate de acțiune, creându-se un alt orizont de desfășurare sub aspectul autonomiei universitare. Ar putea fi luată în considerare chiar o acțiune-pilot în acest sens, desfășurată pe o durată determinată de timp, după care, în funcție de rezultate, s-ar continua în același registru, s-ar modifica sau s-ar stopa. Ultima varianta nu credem că ar fi necesară întrucât la ora actuală deja există universități românești care au succes în planul excelenței academice și care, dacă ar beneficia de o legislație specială prin care să-și exercite autonomia universitară între limite mai largi decât în prezent, s-ar putea să dea dovadă de spirit inovativ chiar și în planul managementului academic.

Modele în acest fel există atât la nivel european, cât și la nivel asiatic, după cum am prezentat anterior, astfel că ar fi ușor de preluat și adaptat la specificul României. Pentru punerea în aplicare ar putea fi invitați și experți din statele care au înregistrat succese în acest sens.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

8.4 Concluzii și propuneri legislative

De observat faptul că statele luate ca exemple în cercetarea de față - sub aspectul strategiilor, programelor, măsurilor adoptate în vederea sprijinirii și încurajării instituțiilor de învățământ superior în asigurarea unui învățământ de succes, bazat pe libertate managerială, reflectat în calitatea și excelența atinse - au fost și cele care s-au preocupat, pe de o parte, prin intermediul unor reglementări juridice speciale și, pe de altă parte, prin identificarea și alocarea fondurilor necesare pentru finanțarea programelor de asigurare a excelenței universitare. Indiferent dacă pe plan național au aprobată vreo strategie privind dezvoltarea durabilă, observăm că toate au în vedere, pe de o parte încurajarea și sprijinirea excelenței pe termen lung în universități și, pe de altă parte, această excelență să fie recunoscută și pe plan internațional.

Cu toate strategiile și planurile asumate de România, la ora actuală legislația reglementează exact opusul: posturi blocate, imposibilitatea de a presta prin cumul de funcții, și chiar dacă muncești mai mult, nu poți beneficia de venituri suplimentare, impozite noi sau majorate cele existente, abrogarea majorității reglementărilor care mai aduceau, într-o oarecare măsură, stimularea performanței! Cu toate că există reglementări aplicabile și învățământului superior, oricât de mult s-ar dori recompensarea unor rezultate excelente, oricât de mult s-ar dori sprijinirea perfecționării prin documentări în străinătate, oricât de mult s-ar dori schimburile de experiență și coagularea unor legături cu universități de marcă din străinătate, oricât de mult s-ar dori finanțarea unor activități de succes, oricât de mult s-ar dori sprijinirea spiritului creator și inventiv reformator, ca și a altor activități universitare, acestea sunt limitate sau deloc aplicabile. Nu credem că acordurile României cu Uniunea Europeană și cu Fondul Monetar vizează și învățământul, în speță învățământul universitar. Ceea ce credem însă este că învățământul în general, este privit în momentul de față ca un simplu serviciu, în baza unui simplu contract de prestări servicii. Guvernarea uită că « învățământul superior nu este un serviciu ca oricare altul pentru că misiunea lui este legată de producerea de idei noi, de cunoștințe noi, de contestare critică a cunoașterii existente. Oamenii capabili de așa ceva sînt personalități rebele, fac lucruri imprevizibile, se ridică împotriva ideilor admise. A-i supune la standarde riguroase de comportament e ca și cum s-ar da o lege impunînd normative modei ori romanelor *best-seller*»⁶⁹. Amintim încă un punct de vedere referitor la proiectul legii educației naționale exprimat cu privire la poziția profesorilor : “Membrii corpului academic nu-și pot îndeplini misiunea dacă

⁶⁹ Coord. prof. dr. Sorin POPESCU, prof. dr. Constatin BRĂȚIANU, Autori: prof. dr. Gabriela ATANASIU, prof. dr. Costache RUSU, prof. dr. Constantin OPREAN, prof. dr. Adrian CURAJ, prof. dr. Ștefan BUZĂRNESCU, GHIDUL CALITĂȚII ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR, Editura Universității din București, 2004, p. 5.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

sunt tratați ca prestatori de servicii. Libertatea de a gândi și de a cerceta trebuie să rămână neîngrădită de criteriile străine spațiului academic. Această lege consacra dominația unui mod greșit de a înțelege eficiența, mascând în același timp de o manieră rudimentară diminuarea investiției publice în educație.”⁷⁰

Coroborând Legea nr. 330/2009 cu O.U.G. nr. 1/2010 și cu legile austerității (Legea nr. 118/2010, O.U.G. nr. 58/2010, O.U.G. nr. 59-2010) rezultă că, pe de o parte, pentru munca prestată se plătește mai puțin - și la o analiză mai atentă, reducerea nivelului de trai nu se limitează la cei 25% minus din salariu, ci este mult mai drastică. A se vedea cum în China, care are tradiție în a-și respecta dascălii, este prevăzută și o sumă pentru bunăstarea profesorilor. Nu o sumă de lux, dar care subliniază poziția lor în societate și răsplătește efortul într-un domeniu foarte important al societății. Oricât de pasionată ar fi de munca sa, o persoană nu va rezista prea mult unui asemenea regim. România riscă în acest fel să-și îndepărteze persoanele valoroase din universități care, fie vor prefera să se angajeze în alte sectoare de activitate, fie vor lua drumul exilului voluntar și ajutându-i pe alții să obțină excelența, dacă la ei în țară sunt disprețuiți.

S-ar putea ca, peste puțină vreme, toate aceste măsuri așa-zis ale austerității să fie considerate ca “nedreptate legală”. Spicuim în acest sens și parafrazăm pledoaria prezentată în fața Curții Constituționale Federale a Germaniei, chiar dacă nu este vorba de un caz similar, dar concluzia ar fi aplicabilă și României: impresia că un cadru legal poate ordona totul după voința sa „ar însemna o revenire la atitudinea unui pozitivism legal, lipsit de valoare, care a fost deja demult depășită în știința și practica juridică”.⁷¹

Opinia publicului academic avizat a fost exprimată în suficiente situații pentru a mai fi acceptată o justificare de genul „n-am știut”, „n-am prevăzut” efectele. Orice continuare a limitărilor care se înregistrează în sistemul universitar prin adoptarea și aplicarea unei legislații general-valabile tuturor bugetarilor, fără a ține cont de specificul, funcțiile, finalitățile în speță ale învățământului universitar, înseamnă și încălcarea crasă a unor principii privind tehnica legislativă: principiul fundamentării științifice a activității de elaborare a normelor juridice; principiul respectării unității de sistem a dreptului și principiul supremației legii; principiul accesibilității și al economiei de mijloace în elaborarea normativă; principiul asigurării unui raport echilibrat între dinamica și statica dreptului.⁷²

⁷⁰ A se vedea scrisoarea deschisă a unui grup de cadre didactice de la Universitatea București “Educația, transformată într-un privilegiu social”. <http://www.jurnalul.ro/stire-special/educatia-transformata-intr-un-privilegiu-social-542572.html> (3 mai 2010).

⁷¹ Precizăm că „toate teoriile pozitivistice susțin teza separației, conform căreia conceptul de drept trebuie astfel definit încât el să nu includă elemente morale”. Apud Robert ALEXY, *Conceptul și validitatea dreptului*, Editura Paralela 45, Colecția Drept, Politică, Societate, Pitești, 2008, pp. 11, 14.

⁷² Pentru dezvoltări, a se vedea Rebreanu Veronica, Capitolul XII. Elaborarea normelor juridice, în Gheorghe BOBOȘ, Corina BUZDUGAN, Veronica REBREANU, *Teoria generală a statului și dreptului*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2008, 2009, pp. 293-325; Veronica REBREANU, *Teoria generală a dreptului. Suport pentru seminarii*, Tema 21. Elaborarea normelor juridice. Tehnica juridică normativă, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2009, pp. 107-110.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
ȘTIINȚELOR ȘI
SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Rezultă că fără o infuzie serioasă de capital, dar și fără o serie de reglementări juridice speciale, sunt mai greu de asigurat condițiile necesare, pe de o parte, entuziasmului creator al universitarilor și, pe de altă parte, concretizarea activității de cercetare într-o excelență de nivel mondial.

Dincolo de un asemenea sprijin (juridic și financiar) pe care Statul l-ar putea asigura pentru stabilirea unui sistem și a unor criterii de diferențiere a universităților din România și crearea unor universități de excelență, trebuie avute în vedere și alte aspecte, după cum s-a subliniat și în cazul altor state.⁷³ Astfel, trebuie anticipate cu grijă și luate în considerare provocările legate de aplicarea în practică a unor asemenea reglementări prin care se modifică modul de alocare a sumelor de bani și prin care s-ar apela și la o modificare în modul de gândire și de abordare a unor concepte - cum ar fi autonomia universitară.

De aceea, termenele pentru atingerea excelenței la nivel național ar trebui să fie mai largi și stabilite termene mai strânse pentru universitățile care au deja rezultate notabile sub aspectul calității și care vor fi selectate în programul de excelență. În acest fel, a doua categorie de universități vor constitui etalon.

Mai mult, nu trebuie uitat faptul că succesul unor asemenea măsuri se bazează pe multă dăruire, mult efort, colaborare și cooperare din partea tuturor factorilor sociali, nu doar din partea ministerului educației, a instituțiilor de învățământ superior, ci și prin participarea activă a comunităților locale, a mediului de afaceri, ca și prin motivarea individuală.

România are la ora actuală o strategie națională pentru dezvoltare durabilă în care ideea atingerii excelenței în instituțiile de învățământ superior pe termen lung este avută în vedere. Există un pact al educației semnat de formațiunile politice. Legea fundamentală prevede garantarea autonomiei universitare care, potrivit legislației încă în vigoare (Legea nr. 84/1995 legea învățământului) este considerată un drept al universităților, iar în proiectul de lege al educației (aflat încă pe masa dezbaterilor parlamentare) este considerat un principiu. La nivelul Uniunii Europene există documente semnate de miniștrii educației din Statele Membre prin care convin să sprijine excelența. Condițiile internaționale actuale și situația internațională în ceea ce privește ierarhizarea universităților sunt oarecum presante în sensul că o țară poate alege participarea activă cu fruntea sus pe arena universitară internațională încurajând, stimulând, creând cadrul propice excelenței universitare sau poate alege izolarea academică.

⁷³ Cum ar fi reforma în învățământ din Malaezia, conform International Conference on Computer Technology and Development, 2009. ICCTD '09, volume issued on 13-15 Nov. 2009, pp. 523 – 526, Kota Kinabalu.

http://ieeexplore.ieee.org/xpl/freeabs_all.jsp?arnumber=5360202 (septembrie 2010).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Modul în care autoritățile competente, legislativul, Guvernul, alți factori decizionali vor înțelege abordarea excelenței cercetării din universități la nivel internațional va duce către o promovare a capitalului uman român pe plan național, regional, internațional, reflectând potențialul intelectual de care dispune, sau poate duce la un declin al excelenței deja atinse în unele universități Românești. Universitățile Românești nu sunt încă printre primele 500 din lume, dar cu un set de măsuri de încurajare, promovare, sprijin financiar și crearea unui cadru care să garanteze la modul real autonomia universitară, această țintă ar putea fi atinsă.

Cadrul Proiectului de lege a educației afirmă pentru prima oară o schiță de diferențiere pe criterii de calitate a universităților. Este vorba doar de o schiță deoarece o reală diferențiere pentru a fi eficace trebuie continuată la alte nivele. Din punct de vedere normativ, reglementarea excelenței universitare ar putea fi lăsată fie pe seama unei legi speciale, fie formulată într-un pachet legislativ prin intermediul căruia ar urma să se facă completări și modificări la destul de multe acte normative – poate prea multe. Alegerea celei de-a doua soluții, în condiții în care numărul actelor normative care reglementează direct sau care sunt conexe activității din învățământul superior este deja stufos, ar putea determina o și mai mare confuzie și nesiguranță, ambele dăunătoare creării cadrului unei reale excelențe academice – deja stringentă – dar și o întârziere foarte mare în timp, ceea ce pentru România este deja un lux ce nu-i mai este permis.

Rămâne de văzut în ce măsură noua lege privind educația națională va fi pusă în aplicare, cum, și dacă nu va da naștere prea multor interpretări individuale în lipsa unor definiții clare ale conceptelor utilizate, a noutăților propuse. În marea majoritate a situațiilor, urmează ca Guvernul să adopte actele de aplicare normativă, ceea ce înseamnă că, față de ce înțelegem astăzi din lectura proiectului, să determine un rezultat al interpretării mai restrictiv sau mai extensiv.

Autonomia universitară, conform legislației încă în vigoare (Legea nr. 84/1995 a învățământului), se exercită „potrivit legii”, iar conform Proiectului de lege a educației naționale „cu respectarea strictă a legii”! Acest „potrivit legii” înseamnă, pe de o parte, că există reglementări comune tuturor categoriilor de instituții de învățământ superior, reglementări cărora trebuie să li se supună, și, pe de altă parte, mai înseamnă și faptul că legiuitorul poate apela la o legislație rigidă sau poate adopta o lege specială, mai relaxată, care să se adreseze unui număr restrâns de instituții de învățământ superior care să acorde un alt orizont de desfășurare sub aspectul autonomiei universitare.

Pe scurt, considerăm că cea mai viabilă soluție la momentul de față este adoptarea unei legi speciale, prin intermediul căreia un număr de instituții de învățământ superior (5-6) să fie selectate și încurajate, pe de o parte, printr-o infuzie serioasă de capital, pe de altă parte, prin crearea condițiilor legale care să garanteze exercitarea autonomiei universitare (potrivit prevederilor constituționale). Printre aceste condiții ne referim și la o serie de aspecte legate de

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

reglementările fiscale în România care, după cum am arătat mai sus, în prezent încorsetează și frânează major sub multe aspecte exercitarea autonomiei universitare, având consecințe nu dintre cele dorite asupra excelenței universitare.

În situația în care Proiectul de lege a educației naționale ar fi retras⁷⁴ de la dezbateri și ar rămâne în vigoare actuala lege a învățământului (Legea nr. 84/1995), în baza art. 170 alineatul (6), ar trebui aprobată de către Guvern Metodologia de alocare și utilizare a fondului pentru dezvoltarea instituțională. Apoi, odată stabilite aceste criterii, dintre universitățile care au dovedit deja că au un potențial de excelență, dar și un bun manageriat universitar ar putea fi selectat un număr restrâns care, în baza unei legi speciale, să fie în mod special sprijinite atât financiar, cât și sub aspectul unei mai mari deschideri spre exercitarea autonomiei universitare.

În cazul în care Proiectul de lege a educației naționale va fi aprobat în Parlament și președintele va promulga legea în forma actuală, de asemenea, ar putea fi inițiată o lege specială pe modelul mai sus enunțat, în baza prevederilor art. 193 alineatul (2): „Parlamentul are următoarele atribuții: ... b) aprobă legile referitoare la învățământul superior...”

Așadar, adoptarea unei asemenea legi speciale care să creeze condițiile necesare unei excelențe universitare românești recunoscute la nivel mondial, potrivit realului potențial uman, este posibilă, fie că se pornește de la prevederile actuale în vigoare privind învățământul, fie că luăm în considerare prevederile existente în proiectul de lege a educației naționale, încă în dezbateri parlamentară.

Legea specială ar putea fi dezvoltată pe următoarea structură:

Propunere legislativă “Universități de excelență în România”.

LEGE

- *Expunere de motive*

- **Preambul** : pornind de la experiența altor state privind excelența în universități..., ținând cont de faptul că, în ciuda potențialului existent, nu sunt selectate printre universitățile marcante și universități românești

⁷⁴ După cum au propus unii membri ai comunității academice din România: "Decât o lege proastă mai bine mai rămânem un timp cu această lege care este în funcțiune și elaborăm un proiect de lege care să poată pune în mișcare energiile din societatea românească" afirma la 22 iulie 2010 prof.univ.dr. Andrei Marga - Rectorul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. <http://www.edumanager.ro/articol.php?id=7264> (septembrie 2010).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Ținând cont de reglementările constituționale și a celor speciale privind organizarea și desfășurarea învățământului superior, incluzând OUG nr. 191/2008 privind constituirea fondului de dezvoltare instituțională

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Art. 1. Prezenta lege se adoptă pentru revigorarea excelenței în universitățile din România astfel încât în timpul cel mai scurt să se încadreze cât mai sus în ierarhia celor mai prestigioase universități din lume prin recunoașterea unei depline autonomii universitare, cu respectarea următoarelor principii:

- a) principiul libertății academice;*
- b) principiul răspunderii publice,*
- c) principiul asigurării calității;*
- d) principiul eficienței manageriale și financiare;*
- e) principiul transparenței.*

Art. 2. În sensul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos au următoarea semnificație:

*a) **autonomia universitară deplină** constă în dreptul recunoscut universităților incluse în prezenta lege de a se conduce, de a-și exercita libertățile academice fără nici un fel de ingerințe ideologice, politice sau religioase, de a-și asuma un ansamblu de competente și obligații în concordanță cu opțiunile și orientările strategice naționale și internaționale ale dezvoltării învățământului superior. (preluat și adaptat din Legea nr. 84/1995)*

*b) **Calitatea educației** este ansamblul de caracteristici ale unui program de studiu și ale furnizorului acestuia, prin care sunt satisfăcute așteptările beneficiarilor, precum și standardele de calitate (preluat din OUG nr. 75/2005);*

*c) **libertatea academică** constă în posibilitatea universităților incluse în prezenta lege de a-și stabili și adapta planurile de învățământ la cerințele naționale și internaționale (curriculare și calitative);*

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

d) **exceleța** înseamnă atingerea excelenței necesare pentru ca universitățile din prezenta lege să fie incluse în clasificările internaționale în cel mai scurt timp;

e) principiul **eficienței manageriale și financiare** se referă la atingerea excelenței în universitățile incluse în prezenta lege prin metode care să rea randament maxim, lăsând loc liber și inovației manageriale;

f) principiul **transparenței** se referă la accesul informațional la luarea deciziei, cât și la rezultatele obținute în urma beneficierii de facilitățile stabilite în prezenta lege;⁷⁵

etc.

Art. 3. (1) Universitățile din anexa care face parte integrantă din prezenta lege sunt considerate universități de excelență și li se atribuie sume de bani pe care le vor gestiona conform principiilor din art. 1 și în scopul intrării în topul celor mai bune universități ale lumii.

Art. 4. Metodologia de stabilire a condițiilor în care se recunoaște autonomia universitară deplină și de evaluare se stabilește prin hotărâre de guvern în termen de **60 de zile** de la publicarea în Monitorul Oficial al României, Partea I, a prezentei legi.

Art. 5. (1) Finanțarea universităților astfel selectate se va face din.....

(2) Prin excepție de la reglementările comune în materie care prevăd exercitarea autonomiei universitare „în condițiile legii”, universitățile enumerate/selectate/menționate/precizate mai sus (sau prevăzute în anexa care face parte integrantă din prezenta lege), universităților la care se referă prezenta lege nu li se aplică reglementările comune în materie, beneficiind de libertate în gestionarea sumelor de bani pe o perioadă de 5 ani, în condițiile stabilite prin hotărârea de guvern, cu respectarea principiilor din art. 1.

⁷⁵ Notă: Pot fi precizați și alți termeni sau expresii și principii sau alte aspecte din lege, după caz, pentru a nu exista dubii în interpretarea și aplicarea legii.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRUUNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

(3) Prin excepție de la prevederile art. 70, din Legea nr. 500 din 11 iulie 2002 privind finanțele publice, prin care se reglementează execuția de casă a bugetelor instituțiilor publice, universităților de stat selectate prin prezenta lege li se permite efectuarea de operațiuni de încasări și plăți și prin băncile comerciale.

(4) Toate celelalte acte normative care contravin prevederilor prezentei legi se modifică corespunzător.

Art. 6. (1) Buna-credință în aplicarea principiilor și prevederilor prezentei legi în vederea găsirii celor mai bune căi pentru atingerea excelenței se prezumă.

(2) Eșecul în atingerea obiectivelor prezentei legi, dacă se datorează unor factori exteriori și independenți de voința și acțiunea celor implicați, se consideră ca risc asumat.

(3) Nerespectarea cu rea-credință a principiilor și prevederilor legii atrage, în funcție de forma pe care o îmbracă fapta ilicită, după caz, răspunderea penală, civilă, contravențională sau disciplinară.

Art. 7. Prezenta lege intră în vigoare la 30 de zile de la publicarea în Monitorul Oficial al României, partea I.

Sub aspect financiar, ideea unui împrumut național care să copieze ideile franceze ar fi interesant de luat în considerare. Poate că intrarea într-un program viguros de reforme în România, care să fie perceput ca atare de populație, ar permite revenirea la spiritul care a animat cândva inițiativa «Dați un leu pentru Ateneu!» și ar putea fi o soluție de viitor atât pentru finanțarea educației, cât și pentru conștientizarea importanței acesteia printr-o participare cât de mică. *Imagina educației în societate* trebuie îmbunătățită. Dar, în afară de îmbunătățirea bazei materiale pentru educație, este necesar ca reînnoirea educației (naționale) să fie legată de schimbarea valorilor și a opiniei publice. Societățile deschise și democratice sunt formate din indivizi care susțin egalitatea în drepturi, solidaritatea cu ceilalți și au valori similare. Astfel de societăți sunt preocupate de asigurarea educației de calitate pentru toți.⁷⁶

Studiul, rezultatele și propunerile echipei implicate în această cercetare ar putea reprezenta punctul de plecare și furniza o consiliere prețioasă pentru factorii de decizie în sensul

⁷⁶ http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/thematic_review_national_polices_educat-oth-rmn-t05.pdf (septembrie 2010).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

alegerii documentelor juridice prin intermediul cărora să fie încurajată și susținută excelența în instituțiile de învățământ superior din România.

Referințe:

- Alexy, Robert (2008) **Conceptul și validitatea dreptului**, Editura Paralela 45, Colecția Drept, Politică, Societate, Pitești
- Andreescu, Gabriel Bakk, Miklós Bojin, Lucian Constantin, Valentin (2010) **Comentarii la Constituția României**, Editura Polirom, București.
- Boboș, Gheorghe; Buzdugan, Corina; Rebreanu, Veronica (2008, 2009) **Teoria generală a statului și dreptului**, Editura Argonaut, Cluj-Napoca;
- Coord. prof. dr. Popescu, Sorin; prof. dr. Brătianu, Constatin (2004) **Ghidul calității în învățământul superior**, Editura Universității din București
- Deleanu, Ion (2006) **Instituții și proceduri constituționale în dreptul român și în dreptul comparat**, Editura C.H. Beck, București
- Georghiou, L, Halfpenny, P and Flanagan, K (2001), **Benchmarking the provision of scientific equipment, Science and Public Policy**
- Georghiou, L., Rigby, AJ and Cameron, HM, (eds) (2002) **Assessment of the Socio-economic Impact of the Framework Programme**
- Jody Zall Kusek & Mohamed Khatouri (2006) **Results-based Monitoring and Evaluation in Bank projects**, HD Learning Week. November 6.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Rebreanu, Veronica (2009) **Teoria generală a dreptului. Suport pentru seminarii**, Editura Argonaut, Cluj-Napoca

Ruben, Brent T (2007) **Excellence in Higher Education. An Integrated Approach to Assessment, Planning, and Improvement in Colleges and Universities**, Nacubo

Salmi, Jamil (2009), **The Challenge of Establishing World Class Universities - Directions in Development**, World Bank Publications.

Smits, R., Kuhlmann, S. (2002): **Strengthening interfaces in innovation systems: rationale, concepts and (new) instruments**. Paper for workshop "New challenges and new responses for S&T policies in Europe", Brussels, April 22-23, 2002 (EU STRATA).

*** OECD (2001), **POLITICILE NAȚIONALE PENTRU EDUCAȚIE. ANALIZĂ TEMATICĂ, Raport regional, Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est, Masa de lucru 1. Grupul de lucru pentru educație, CCNM/DEELSA/ED**

***Communication to the Commission: **Responding to Strategic Needs: Reinforcing the use of evaluation**, Commission of the European Communities, Brussels, 21 February 2007, SEC(2007)213

***Forschungsgemeinschaft, **Funding Ranking 2009 Institutions – Regions – Networks** Thematic Profiles of Higher Education Institutions and Non-University Research Institutions in Light of Publicly Funded Research

*****A UNICEF Guide for Monitoring and Evaluation**, www.unicef.org/reseval/index.html (septembrie 2010).

***Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2007-2013, 1.1 Contextul internațional.

http://www.postdoctorat.ase.ro/files/STRATEGIA_NATIONALA_DE_CERCETARE_DEZVOLTARE.pdf (septembrie 2010).

***Comunicatul C(2002)5267, Evaluation Standards and Good Practice, http://ec.europa.eu/budget/evaluation/pdf/C_2002_5267_final_en.pdf. (septembrie 2010).

http://ieeexplore.ieee.org/xpl/freeabs_all.jsp?arnumber=5360202 (septembrie 2010).

http://portal.mytum.de/tum/exzellenzinitiative/index_html(septembrie 2010).

<http://www.bmbf.de>(septembrie 2010).

<http://www.dfg.de/en/index.jsp>(septembrie 2010).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OIPOSDRU

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU
FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

http://www.eacea.ec.europa.eu/ressources/eurydice/eurybase/pdf/0_integral/DE_DE.pdf
(septembrie 2010).

http://www.exzellenz.rwth-aachen.de/aw/cms/home/startseite/~rzv/exzellenzinitiative_an_der_rwth_aachen/?lang=en
(septembrie 2010).

http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/thematic_review_national_polices_educat-oth-rmn-t05.pdf (septembrie 2010).

http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/thematic_review_national_polices_educat-oth-rmn-t05.pdf (septembrie 2010).

<http://www.uni-freiburg.de/forschung-en/exzellenz-forschung> (septembrie 2010).

<http://www.uni-goettingen.de/de/32632.html> (septembrie 2010).

<http://www.wissenschaftsrat.de> (septembrie 2010).

